

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Magisterské / kombinované studium

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Michaela Rybáčková

Cizinci třetích zemí na území České republiky

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. JUDr. Zdeněk BRYNDA CSc.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master / Combined (Part time) Studies

2011 - 2013

DIPLOMA THESIS

Michaela Rybáčková

Foreigners from the third countries at the territory of the Czech
Republic

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. JUDr. Zdeněk BRYNDA CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 19. února 2013

Michaela Rybáčková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Doc. JUDr. Zdeňkovi BRYNDOVI CSc. za odborné vedení,
za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Tato diplomová práce nabízí základní informace o pobytu cizinců třetích zemí na území České republiky. Snahou bylo popsat historii migrace, právní úpravu pobytu, ale i současné problémy spojené s pobytem cizinců třetích zemí na našem území. Práce se snaží upozornit na některé nedostatky v naší legislativě, které mohou do budoucna ohrozit bezpečnost naší země.

Diplomová práce byla vypracována na základě metody sběru dat, následné analýzy dokumentů a sekundární analýzy dat. Jedná se především o analýzu dostupné literatury, zákonů, právních norem, směrnic, mezinárodních dohod, statistik, tisku a dalších dokumentů.

Klíčové pojmy:

Cizinci, cizinci třetích zemí, Evropská unie, legální pobyt, migrace, nelegální pobyt, organizovaný zločin, Ukrajinci, Vietnamci, vízum.

Annotation:

This diploma thesis provides basic information about the residence of the third countries foreigners at the territory of the Czech Republic. The aim was to describe the history of migration, regulation of residence, but also the current problems related to the stay of the third countries foreigners at our territory. The work tries to highlight some weaknesses in our legislation that may threaten the future security of our country.

This thesis was prepared according to the method of data collection, subsequent analysis of the documents and secondary data analysis. The main issue is the analysis of the available literature, laws, standards, regulations, international agreements, statistics, press and other documents.

Key words:

Foreigners, foreigners from the third countries, illegal stay, legal residence, migration, organized crime, the European Union, Ukrainians, Vietnamese, visa.

OBSAH

ÚVOD	9
1. HISTORIE MIGRACE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	13
2. MIGRAČNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE	17
3. LIDSKÁ PRÁVA A SVOBODY	21
4. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY	24
4. 1 Policie České republiky	24
4. 2 Cizinecká policie České republiky	26
4. 3 Odbor azylové a migrační politiky	29
5. POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	30
5. 1 Pobytový režim cizinců z třetích zemí.....	31
5. 1. 1 Přechnodný pobyt cizinců třetích zemí.....	33
5. 1. 2 Přechnodný pobyt na území na dlouhodobé vízum nebo na povolení k dlouhodobému pobytu.....	37
5. 1. 3 Dlouhodobý pobyt	39
5. 1. 4 Zelená karta.....	40
5. 1. 5 Modrá karta	41
5. 1. 6 Výjezdní příkaz	41
5. 1. 7 Trvalý pobyt občanů třetích zemí.....	42
5. 1. 8 Správní vyhoštění cizinců třetích zemí a Návratová směrnice	44
6. CIZINCI TŘETÍCH ZEMÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	49
6. 1 Jazyková příprava cizinců třetích zemí.....	52
7. VIETNAMCI.....	55
7. 1 Historie migrace Vietnamců na území České republiky	57
7. 2 Vietnamské tržnice a podnikání	59
7. 3 Nelegální migrace.....	63

7. 4	Organizovaný zločin	67
8.	UKRAJINCI.....	69
8. 1	Historie migrace Ukrajinců na území České republiky	71
8. 2	Klientský systém a zaměstnávání	73
8. 3	Nelegální pobyt	76
8. 4	Organizovaný zločin	79
	ZÁVĚR	82
	SEZNAM POUŽITÉ LITRATURY	85
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	91
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	92

ÚVOD

Znáte ten pocit, kdy jste ve svém bytě, probudíte se v noci a putujete do ledničky, abyste něco zakousli? A i když je černočerná tma, nemusí člověk ani rozsvěcet, aby klidně poslepu prošel celým bytem, tak si na něj zvykl.

Jaká je to však změna, když se přestěhujete do bytu nového. Najednou zjistíte, že se nemůžete po bytě pohybovat tak rychle jako před tím, že stále do něčeho narážíte, že se stále snažíte sahat na místo, kde byl ve starém bytě vypínač, ale místo toho, abyste rozsvítili, špiníte bílou zeď v bytě novém. Když se ze svého původního bytu odstěhujete, teprve tehdy si uvědomíte, jak jste byli na svůj starý byt zvyklí, na jeho prostor, na to, co vás kde čeká.

Podobně je tomu s orientací člověka ve společnosti. Teprve, když opustí svou rodnou zem a dostane se do cizího prostředí, začne vnímat rozdíly mezi rodným a novým prostředím. Co člověku přišlo kdysi přirozené, v novém prostředí nemusí platit. Také zde člověk naráží na mnoho nových skutečností – stejně jako v novém bytě.¹

Každý člověk se občas cítí být cizincem. Někdy stačí odjet na dovolenou do malé vesnice, kde si lidé žijí svůj poklidný život, a i když se snaží být příjemní a usměvaví, stále nás nedůvěřivě sledují a snaží se zjistit, kdo jsme a co zde pohledáváme.

Cizincem se tedy můžeme cítit i ve své vlastní zemi, ale stáváme se jím teprve tehdy, když opustíme území, kde máme uděleno státní občanství a začínáme migrovat, tedy stěhovat se na jiná místa. Prvotním impulsem pro migraci však musí být rozhodnutí, ať již dobrovolné nebo nucené, opustit původní prostředí a začít žít někde jinde. Toto rozhodnutí je většinou postaveno na základě objektivních příčin, které migranta ze země dosavadního pobytu vypuzují či příčin, které je naopak přitahují. Zpravidla se jedná o příčiny politické, ekonomické, ekologické nebo sociální. V posledních letech se ukazují i nové jevy, které jsou spojeny s událostmi v cílové zemi,

¹ ČERNÍK, J., J. IČO a J. KOCOUREK. *S vietnamskými dětmi na českých školách* [online]. Jinočany: nakladatelství HŠH, 2006 [cit. 2012-06-24]. Dostupné z: http://web.mv.cz/dokumenty/S_vietnamskymi_detmi.pdf.

kdy lidé migrují nejen z důvodu zlepšení své ekonomické situace, ale také z důvodu získání vyšší společenské prestiže.²

Pokud se jedinec rozhodne opustit svou zem, přichází někdy velmi náročný transfer s přemístěním do cizího prostoru. Tento akt může jedince hluboce psychicky zasáhnout a způsobit tzv. „stres z migrace“, který vzniká jako následek naprosté nepřipravenosti na nové podmínky, jazyk a kulturu. Aby tato situace nenastala, je pro migranta důležité zvolit si cílovou zemi, která je mu blízká z hlediska jeho kultury i jazyka. Následující integrační proces je pak pro něj mnohem snazší než pro migranta s naprosto odlišnými zvyky. Velmi důležitými faktory pro integraci cizince je vědomí možnosti či naopak nemožnosti návratu, navazování kontaktů s majoritou, získávání práv a začlenění se do společnosti. Zhodnocení veškerých faktorů vede cizince k dalšímu rozhodnutí a to buď na území trvale zůstat, vrátit se do své původní země, či pokračovat v migraci.³

Podle zákona 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky je cizincem každá fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.

Od osmdesátých let minulého století začala migrační politika Evropské unie, tedy i České republiky, rozlišovat dva různé přístupy k migraci. Jedná se o migrační přístup k občanům Evropské unie,⁴ kdy postavení občana jednoho členského státu v jiném členském státě je v podstatě podobné postavení vlastních občanů, což v praxi znamená, že podmínky jejich pobytu jsou z hlediska migračního práva velmi jednoduché.

Naopak zcela odlišný přístup v rámci migrace je k občanům tzv. třetích zemí, což jsou občané, kteří nejsou příslušníky Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska, kdy získání pobytového práva na území Evropské unie, včetně

² UHEREK, Z., Z. KORECKÁ a T. POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: Vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 76.

³ ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v české republice*. Praha: Portál, 2001, s. 23.

⁴ Stejný režim je uplatňován vůči občanům Evropského hospodářského prostoru (Norska, Islandu, Lichtenštejnska) a občanům Švýcarska a jejich rodinným příslušníkům.

České republiky, je složitý administrativní a právní proces, který vychází z migračního práva Evropské unie i z práva jednotlivých členských států.

Téma „Cizinci třetích zemí na území České republiky“ představuje možnost sledovat a analyzovat problematiku cizinců třetích zemí z různých úhlů pohledu, přičemž snahou bylo vycházet z historie migrace cizinců na území České republiky až po současné problémy, specifika a rizika nejpočetnější skupiny cizinců třetích zemí, žijících na našem území. Práce je rozdělena do osmi stěžejních kapitol.

První kapitola se zabývá historií migrace na území České republiky a zároveň sleduje vývoj migračního práva a získávání prvních pobytových statusů. Podrobný rozbor historie migrace na naše území je ukončen vstupem do Evropské unie a vytvořením schengenského prostoru. Na tuto kapitolu navazuje kapitola druhá, která popisuje vývoj evropské migrační politiky, její proměny a nejdůležitější koncepce v oblasti cizinecké politiky. Seznámíme se zde s důležitými dokumenty a smlouvami, které ovlivňují migraci a bezpečnost na území Evropské unie, tedy i České republiky. Další kapitola je věnována tématu – lidská práva a svobody, a to jak v mezinárodním kontextu, tak i v českém právu, kde se zaměříme na Listinu základních práv a svobod. Čtvrtá kapitola je věnována gestoru migrační politiky v České republice, tedy Ministerstvu vnitra, jehož součástí je Policie České republiky a Odbor migrační a azylové politiky. Poměrně podrobně si rozebereme činnost a vzdělávání policistů v oblasti migrace, popíšeme transformaci cizinecké policie a převod agendy v oblasti povolování pobytů na OAMP. S touto kapitolou úzce souvisí kapitola další, kde jsou vyjmenovány základní právní předpisy související s pobytem cizinců na našem území a rozebrán obecný pobytový režim pro cizince třetích zemí, včetně Návratové směrnice. Součástí jsou i statistické údaje o cizincích na našem území. Poslední kapitoly jsou vztyčným tématem celé práce, kdy se zaměříme na pobyt cizinců třetích zemí, kteří jsou na našem území nejpočetnější skupinou. Jedná se o státní příslušníky Vietnamu a Ukrajiny, u nichž se seznámíme s jejich historií migrace na našem území, jazykovou přípravou, různými zvláštnostmi ze života, problémy ale i rizikovými faktory, které mohou ohrožovat bezpečnost naší země.

Cílem této práce je podat ucelený přehled o pobytu cizinců třetích zemí na našem území. Jelikož součástí práce jsou i právní východiska, tedy zákony, normy,

směrnice, a to jak českého, tak i mezinárodního charakteru, vycházíme z právní úpravy, která je platná ke dni 31. 12. 2011.

1. HISTORIE MIGRACE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V průběhu celé historie byla česká země ovlivňována migračními vlnami v Evropě. V 6. století se v českých zemích usadili Slované a již zde se setkáváme s poměrně častou migrací, která měla někdy i podobu nuceného či násilného přivádění obyvatelstva. Po zániku Velkomoravské říše se na dnešní území České republiky začali stěhovat Němci, ve 13. století k nám přicházejí Židé a asi od 14. století se objevují Romové. Praha se po založení Karlovy univerzity stává centrem vzdělanosti, a to přináší příchod vzdělanců z mnoha zemí.

V novověku se česká země stává součástí Habsburské monarchie a s tím je spojeno nové pojetí migrace. Dříve byla spojena migrace zejména s problémy náboženskými, nyní se naopak stát snaží získat co nejvíce schopného obyvatelstva, a to bez ohledu na jejich víru.

„Státního občanství se podle všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 nabývalo především rodem na základě občanství rodičů. Zároveň však v tomto období bylo možné nabýt státní občanství automaticky nastoupením veřejné služby, založením živnosti nebo desetiletým pobytem v zemi (nebyl-li cizinec postižen po tuto dobu trestem pro nějaký zločin). Později byla tato ustanovení změněna a již od roku 1833 musel cizinec i při splnění desetiletého pobytu v zemi o udělení občanství žádat a úřady neměly povinnost žádosti vyhovět. Také před uplynutím deseti let bylo ovšem možné o občanství požádat, jestliže byl zjištěn majetek žadatele, jeho výdělková schopnost a řádné chování. V tomto případě se však rozhodnutí opíralo o zcela volnou úvahu úřadu, který nebyl povinen sdělit straně důvody, jimiž se při své volné úvaze dal vést.“⁵

V rakouských předpisech se objevil také zákon o vyhoštění, který rozlišoval mezi cizincem a státním občanem. Občan nemohl být vyhoštěn z domovské obce. *„Pokud šlo o cizince – tedy měla-li být „osoba závadná“ odvedena postrkem do země,*

⁵ VERNER, V. In BARŠA, P. a A. BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 212.

kde říšský zákon neměl platnost – mělo se postupovat podle smlouvy s příslušnými vládami. (V dnešní terminologii bychom řekli podle neadmisní smlouvy.) Cizince, tedy toho, kdo neměl v Rakousku domovské právo, bylo ale možno navíc vyhostit také v případě, jevil-li se jeho pobyt „z ohledu veřejného pořádku a bezpečnosti nepřijatelným.“⁶

V roce 1918 vzniká Československo, které v roce 1928 zavádí „Zákon o cestovních pasech“. Tento zákon umožňuje vydávat průkazy na způsob cestovních pasů osobám bez státní příslušnosti a těm osobám, jejichž státní příslušnost nelze zjistit. Tyto tzv. „Nansenovy průkazy“ jsou prvním vstřícným krokem k pomoci uprchlíkům.⁷

V meziválečném období začala republika přijímat uprchlíky, a to především Rusy, Němce a Rakušany. Objevuje se zde nový fenomén doby – politické a rasové pronásledování, ale stále převažuje ekonomická migrace. V tomto období poprvé vzniká snaha státu chránit domácí trh před přistěhovalci. U živnostenského podnikání se postupovalo dle reciprocity, což znamenalo, že cizinec může u nás podnikat pouze v tom případě, že takto přistupuje k cizincům i jeho domovská země. Nebyla-li tato podmínka splněna, musel si cizinec k provozování živnosti podat žádost o souhlas úřadů.

V roce 1928 byl přijat zákon č. 39/1928 Sb. z. a n., o ochraně pracovního trhu. Zákon říkal, že zaměstnavatelé musejí podávat žádost o povolení k zaměstnávání cizinců. Povolení se vydávalo jen tehdy, připouštěl-li to stav domácího trhu práce nebo toho vyžadovaly důležité zájmy národohospodářské, nebo když šlo o takový druh zaměstnání, pro který nebylo možno získat domácí sílu, anebo pro to existovaly zvláštní důvody (např. rodinné). Pokud někdo zaměstnával cizince bez povolení, hrozila zde pokuta do 10 000,- Kč a trest vězení do jednoho měsíce. Tento zákon byl původně vytvářen pro období nepříznivého stavu na domácím trhu, nicméně v konečném stádiu se stal zákonem trvalým.

⁶ BARŠA, P. a A. BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 212.

⁷ SCHEU, H. Ch. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 124.

V roce 1935 vzniká zákon o pobytu cizinců, který zavádí povinnost žádat o povolení k pobytu všechny cizince, kteří se chtějí na území zdržovat déle než dva měsíce. Žádost se podávala u okresního úřadu v místě bydliště a musela již splňovat určité náležitosti, jako např. účel pobytu, místo bydliště, ale také bezúhonnost. O pobytu rozhodovaly zemské úřady, přičemž pobyt se povoloval nejdéle na dobu dvou let. Pobyt cizinců byl evidován a veškeré změny musel cizinec nahlásit na četnické stanici v místě bydliště. O prodloužení pobytu musel cizinec žádat nejméně 15 dnů před uplynutím doby před ukončením pobytu. Tento zákon prokazoval již základní znaky dnešního platného zákona o pobytu cizinců.⁸

Druhá světová válka znamenala pro český národ okupaci a vytvoření protektorátu. Do naší země se přistěhovalo statisíce Němců a naopak válka poznamenala složení obyvatelstva holocaustem židovského a romského obyvatelstva.

Značný význam po druhé světové válce měla návratová migrace. Cílem této migrace bylo nahradit odsunuté Němce z pohraničí. K poválečné migraci patří i příchod asi 13 000 Řeků v letech 1948 - 1950. Jednalo se o uprchlíky z občanské války, jejichž snahou bylo dostat v Československu politický azyl.

V období socialistického společenství, tedy období komunistického Československa, v letech 1948 – 1989, nejsou vytvořeny podmínky pro migrační politiku. Hranice jsou uzavřeny a zájem migrantů o přistěhování je malý. Existovala však dočasná pracovní migrace v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci. Základem byly mezivládní dohody, které vycházely z „internacionální pomoci“. Jednalo se o výměnu pracovníků, přijímání zahraničních studentů do učebních oborů nebo o odbornou přípravu. Tyto dohody byly realizovány zejména s Polskem, Vietnamem, Kubou, Mongolskem, Angolou, Severní Koreou, Laosem a Kyprem. V roce 1989 byly tyto mezinárodní dohody ukončeny, většina pracovníků se vrátila do svých rodných zemí a ti co zůstali, se stali jádrem nové přistěhovalecké komunity v Česku.⁹

⁸ BARŠA, P. a A. BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 214 – 215.

⁹ DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Slon, 2011, s. 23 - 30.

Vývoj migrační politiky po roce 1989 můžeme rozdělit do tří etap. První etapa souvisí s lety 1990 – 1996. Toto období je charakteristické tím, že stát se migraci nesnažil potlačovat ani usměrňovat, ale pouze evidovat. V případě porušení zákona č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské federativní republiky dostal cizinec zákaz pobytu na našem území. Podání žádosti o pobyt v tomto období bylo poměrně jednoduché. Cizinec přijel na naše území na turistické vízum, teprve zde si mohl najít práci, ubytování a požádat o povolení k pobytu. Naopak získat trvalý pobyt nebo občanství bylo téměř nemožné. Toto změnil až v druhé etapě zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Zákon zavedl nový vízový a pobytový režim, kdy základní změnou je, že cizinec musí o vstupní vízum a udělení pobytu žádat na českém zastupitelském úřadě v zahraničí. Nový zákon umožnil po deseti letech dlouhodobého pobytu získat pobyt trvalý a hypoteticky do budoucna i občanství. Třetí období je spojeno se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 a vytvoření schengenského prostoru. Tato změna přinesla z hlediska migrační politiky rozdílný přístup k občanům Evropské unie a k občanům třetích zemí.¹⁰

¹⁰ SCHEU, H. Ch. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 138 – 140.

2. MIGRAČNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

Název evropské migrační právo v legislativě jako samostatný pojem neexistuje. Jedná se v podstatě o souhrn jednotlivých samostatných smluv, které vytváří legislativu v oblasti udělování víz, pobytu a azylu.

V roce 1957 vzniká Evropské hospodářské společenství (EHS), které v této době ještě neřeší problematiku v oblasti vstupu a pobytu občanů třetích zemí na území členských států. V roce 1967 se EHS transformuje na Evropské společenství (ES). Snahou ES je zajištění práva volného pohybu pracovníků a vytvoření jednotného vnitřního trhu mezi členskými státy. V roce 1985 byla proto v Schengenu (Lucembursko) podepsána Schengenská dohoda o postupném rušení kontrol na společných hranicích, která měla za cíl jednou provždy vyřešit problém volného pohybu osob a zboží. Odstranění kontrol na vnitřních hranicích, zároveň otevřelo problematiku zajištění vnějších hranic. Součástí se stává Schengenská prováděcí úmluva, která se zabývá opatřením z hlediska bezpečnosti a zneužívání svobody pohybu ke kriminální činnosti. Tato prováděcí úmluva je dále zaměřena na otázky překračování vnitřních a vnějších hranic, vízovou problematiku, policejní spolupráci a zavedení informačního systému se zaměřením na trestnou činnost. Zatímco následující smlouvy: Smlouva o založení Evropského společenství a Smlouva o Evropské unii řešily otázku pohybu vlastních občanů po území ostatních členských států, Schengenské dohody upravují vstup a pohyb občanů ze třetích (nečlenských) zemí na výsostném území Společenství.

Název Evropská unie (EU) byl zaveden v roce 1993, kdy vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii (sjednaná v roce 1992 jako tzv. Maastrichtská smlouva). Evropská unie je postavena na zásadách demokracie a respektování lidských práv a svobod. Maastrichtská smlouva přinesla potřebné změny v rámci spolupráce zemí EU a to v oblasti společné bezpečnosti a zahraniční politiky (tzv. druhý pilíř) a v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí (tzv. třetí pilíř). Do třetího pilíře byly zařazeny otázky azylu, migrační politiky, kontrol na vnějších hranicích EU, zavedení víz a pobyt občanů třetích zemí na území EU.

Od roku 1997 platí Dublinská úmluva, jejímž cílem je přesně stanovit jednu zemi EU pro vyřízení žádosti o azyl u občana z třetích zemí.

Důležitým momentem bylo podepsání Amsterdamské smlouvy (v platnosti od 1. 5. 1999), na jejímž základě bylo veškeré schengenské právo převzato do právního rámce Evropské unie a to tak, že právo Evropské unie je nadřazené schengenskému právu.¹¹ Cizinecká a azylová politika přechází z třetího pilíře do pilíře prvního. Prakticky to znamená, že na základě Amsterdamské smlouvy získala Evropská unie oprávnění provádět ve všech svých členských státech úpravy v oblasti víz, azylu, imigrace a volného pohybu osob, které mají přímou platnost.

Summit ve finském Tampere (15. - 16. 10. 1999) se stal základním mezníkem ve vývoji azylové a migrační politiky. Cílem tohoto summitu byla opatření, která povedou k partnerství se zeměmi původu, společný azylový systém, spravedlivé zacházení s občany třetích zemí a řízení migračních proudů v podobě vízové politiky. Důležitým cílem je omezení nelegální migrace, boj proti obchodování s lidmi a ekonomickému vykořisťování přistěhovalců a vytvoření legislativních podmínek pro potrestání těchto činů.¹²

Na summit v Tampere navazuje Haagský program (5. 11. 2004), který stanovuje úkoly pro období 2005 – 2010. Cílem tohoto programu je zejména zlepšit obecnou schopnost Evropské unie a jejích členských států, zaručit základní práva, minimální procesní ochranu a přístup ke spravedlnosti, poskytovat potřebným osobám ochranu v souladu s Ženevskou úmluvou o uprchlících a jinými mezinárodními smlouvami, regulovat migrační toky a kontrolovat vnější hranice Unie, bojovat proti organizovanému mezinárodnímu zločinu a potlačovat hrozbu terorismu, využívat potenciál Europolu¹³ a Eurojustu¹⁴, dále prohloubit vzájemné uznávání soudních

¹¹ KURŽEJA, J. *Cizinecká policie a evropské právo*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, s. 11 – 20.

¹² BARŠA, P. a A. BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 139.

¹³ Europol -tento orgán EU má sídlo v Haagu a skládá se z policistů a celníků. Jejich činnost se týká mnoha oblastí mezinárodního zločinu: obchodování s drogami, ukradených vozidel, obchodování s lidmi a nezákonných imigračních sítí, sexuálního vykořisťování žen a dětí, pornografie, padělání, obchodování s radioaktivním a jaderným materiálem, terorismu, praní špinavých peněz, a padělání eura.

¹⁴ Eurojust - je ústřední koordinační struktura, která byla zřízena v Haagu v roce 2003. Umožňuje vnitrostátním orgánům činným v trestním řízení spolupracovat na případech zahrnujících několik zemí EU.

rozhodnutí a osvědčení v občanských i trestních věcech, odstraňovat právní a soudní překážky soudních sporů v občanských a rodinných věcech s přeshraničními dopady.

Na základě výzvy Evropské Rady zpracovala Evropská komise návrh Akčního plánu k implementaci Haagského programu pro posílení svobody, bezpečnosti a spravedlnosti (dále jen „Akční plán“). Akční plán stanoví rámec a hlavní cíle pro nadcházejících pět let v dané oblasti. Akční plán se skládá ze dvou částí. V první části jsou popsány základní otázky a některé důležité aspekty programu. Dále tato část obsahuje deset priorit, na které je potřeba se v příštích pěti letech zaměřit. Druhá část obsahuje seznam konkrétních opatření, která musí být v příštích pěti letech přijata. Priority Akčního plánu jsou rozděleny do 4 oblastí:¹⁵

- Obecná zaměření (evaluace; respektování a aktivní prosazování základních lidských práv; Soudní dvůr ES; Evropská strategie boje proti drogám; vnější vztahy);
- Posilování svobody (občanství Unie; azylová, migrační a hraniční politika; společný evropský azylový systém; legální migrace včetně řízení o povolení vstupu; integrace státních příslušníků třetích států; boj proti nelegální imigraci; vnější rozměr azylu a migrace; správa hranic, biometrické prvky, informační systémy a vízová politika; vízová politika včetně rozvoje VIS);
- Posilování bezpečnosti (sdílení informací mezi orgány prosazujícími právo a soudními orgány při zachování rovnováhy mezi soukromím a bezpečností; terorismus; prevence a boj proti organizovanému zločinu; policejní a celní spolupráce; zvládání krizí v rámci EU; obecná prevence trestné činnosti);
- Posilování spravedlnosti (budování vzájemné důvěry; justiční spolupráce v trestních věcech; justiční spolupráce v civilních věcech).

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. 12. 2009, přinesla do oblasti migračního práva zejména změny v oblasti legální migrace, kdy je poprvé stanoven legislativní proces vstupu a pobytu na území členských států. Dále zavedla novou

¹⁵ Haagský program. In: *Odbor bezpečnostní politiky MV* [online]. 2011 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/obp/problematiky.html#problematiky-haag>.

kompetenci EU v otázce podpory integrace legálních migrantů z třetích zemí, ale právo ve stanovení konkrétních počtů cizinců třetích zemí v oblasti legální migrace ponechala členským státům. V oblasti azylu zavádí nový pojem – dočasná ochrana, která se udělí příslušníkům třetích zemí, aniž by získali evropský azyl.

Lisabonská smlouva zrušila dosavadní tři základní pilíře EU. Oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (třetí pilíř) je přenesena do nadnárodního systému rozhodování a tak došlo ke sloučení celé problematiky do stejného právního režimu a k vytvoření předpokladu pro další prohlubování spolupráce při budování tzv. prostoru svobody, bezpečnosti a práva.¹⁶

Nejnovějším dokumentem v oblasti evropské migrační politiky je tzv. Stockholmský program (2009) a jeho „Akční plán“, který navazuje na předchozí programy a stanovuje priority rozvoje evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva na příštích pět let. Cílem tohoto programu je poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva evropským občanům, zajištění ochrany základních práv, posílení účasti evropských občanů, posilování důvěry v evropský soudní prostor, zajištění bezpečnosti Evropanů, postavení solidarity a odpovědnosti do středu naší reakce, přispění globální Evropě od politických priorit k akcím a výsledkům.¹⁷

¹⁶ *Základní příručka k problematice EU v resortu MV* [online]. 2007 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: <http://10.72.32.64/files22-uzitecne-informaceprirucka-eu-mv.pdf>.

¹⁷ Stockholmský program. In: *ICP Praha Ruzyně: Dokumenty* [online]. 2010 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: http://www.cpp.ols.aa/soubory/www_svh/P%D8EDPISY/HRANI%C8N%CD%20KONTROLA/P%D8EDPISY%20EU/nov%E9%204.6.2010/ak%E8n%ED%20pl%E1n%20stockholm.pdf.

3. LIDSKÁ PRÁVA A SVOBODY

Myšlenka, že všichni lidé mají nárok na určitá práva, se začala šířit až v posledních staletích. Některé z prvních deklarácí o lidských právech se objevují v dokumentech, jako je Magna Charta (1215), anglické Prohlášení práv (1689), francouzská Deklarace práv člověka (1789) a americké Prohlášení práv (1791). Pojetí lidských práv prošlo dlouhým vývojem - jejich mezinárodní ochrana v dnešním pojetí se ale začala institucionalizovat až ve 20. století a především pak po druhé světové válce, kdy byly založeny hlavní dvě mezinárodní organizace, které se ochraně lidských práv věnují a to: Organizace spojených národů (OSN) a Rada Evropy.

Roku 1945 byla podepsána Charta OSN jako zakládající listina mezinárodní Organizace spojených národů, jejíž vznik a především cíle úzce souvisely s právě skončenou válkou. Charta klade za cíl OSN udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů, spolupracovat při řešení mezinárodních hospodářských, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a při podporování lidských práv a základních svobod a zároveň být centrem pro koordinaci kroků, které národy činí v zájmu dosažení těchto společných cílů. Dne 10. 12. 1948 Organizace spojených národů přijímá „Všeobecnou deklaraci lidských práv a základních svobod“, která vytyčuje základní práva a svobody jednotlivce. I když Deklarace není právně závazná, získala mezinárodní uznání a dala základ dalším právním smlouvám. V dalších letech pak byl na základě Deklarace přijat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICCPR), Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (ICESCR) a Opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech. Tyto dokumenty spolu s Deklarací jsou známy jako „Mezinárodní listina lidských práv“. Jmenované pakty již byly ratifikovány a tak posunuly Deklaraci mezi právně závazná ustanovení. Na půdě Organizace spojených národů bylo uzavřeno v průběhu let velké množství mezinárodních smluv zaměřených na lidská práva. Mezi nejznámější patří Úmluva o předcházení a trestání zločinů genocidy (1948), Úmluva o postavení uprchlíků (1961), Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (1965), Úmluva

o odstranění všech forem diskriminace žen (1979), Úmluva o zákazu mučení a jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení (1948), Úmluva o právech dítěte (1989), Úmluva o právech migrujících dělníků a jejich rodin (1990).

Rada Evropy byla založena roku 1949 v Londýně, jejímž sídlem je ale Štrasburk. Radu Evropy nelze zaměňovat s Evropskou unií. Jde o dvě zcela odlišné organizace. Rada Evropy vznikla s cílem podporovat jednotu a spolupráci v Evropě. Je zaměřena zejména na oblasti ochrany lidských práv a demokracie, kulturu a sociální problémy. Nejstarší dokument zaručující lidská práva je Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod z roku 1950. Základem Evropské úmluvy je zaručení práv a svobod všem osobám nacházejících se na území smluvních zemí, tedy i cizincům, osobám bez státní příslušnosti i těm, kteří jsou nezpůsobilí k právním úkonům. Kontrolní mechanismus Evropské úmluvy je nazýván Štrasburský systém ochrany lidských práv. Stížnosti mohou podávat jak státy, tak jednotlivci, jestliže se cítí být na svých právech poškozeni a vyčerpali všechny vnitrostátní opravné prostředky. V případě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva musí smluvní strany rozhodnutí respektovat a právní závazek uskutečnit. Evropská úmluva je v průběhu let neustále rozvíjena a rozšiřována novými protokoly, a tak ji lze používat k řešení současných problémů.¹⁸

Základními pilíři českého právního řádu jsou dokumenty tvořící ústavní pořádek České republiky. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. obsahuje Ústavu České republiky, v jejíž preambuli je Česká republika deklarována jako vlast rovnoprávných občanů. Žádná skupina občanů, ani jednotlivci, nesmějí být zvýhodňováni ani diskriminováni. Ústava stanoví, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci a jasně deklaruje, že všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., hovoří o tom, že v České republice je základním právním dokumentem na ochranu lidských práv „Listina základních práv a svobod“, která byla přijata již v období Československé federativní republiky v roce 1991. Po rozhodnutí o rozpadu Československa prohlásilo předsednictvo České národní rady dne 16. 12. 1992 „Listinu základních práv a svobod“ jako součást ústavního pořádku České republiky.

¹⁸ BÍLEK, P., I. DUFKOVÁ a J. ZLÁMAL. *Police a lidská práva*. Praha: Střední policejní škola, 2000 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: http://ppportal.pcr.cz/oks/Police_a_lidska_prava/police.pdf.

Listina je členěna do šesti hlav, které obsahují celkem 44 článků. Hlava první obsahuje obecná ustanovení, která zahrnují základní práva a svobody, charakterizují postavení občana a pojetí právního státu. Z hlediska přístupu k cizincům je významný zejména článek č. 3(1) „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“¹⁹ Hlava druhá je zaměřena na lidská práva a základní svobody. Dělí se na dvě části – oddíl první tvoří Základní lidská práva a svobody, druhý oddíl Politická práva. Významný je zde zejména v prvním oddíle článek č. 14, který zaručuje svobodu pohybu a pobytu, přičemž vymezuje možnosti, kdy tyto svobody mohou být omezeny. Hlava třetí garantuje práva národnostních a etnických menšin. Hlava čtvrtá hovoří o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Hlava pátá je zaměřena na právo soudní a jinou právní úpravu. Zde je důležitý zejména článek č. 36, který umožňuje všem občanům bez ohledu na státní příslušnost domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Poslední hlava šestá jsou společná ustanovení. Zde jsou z hlediska cizinců významné dva články. Článek č. 42, který říká, že cizinci mají na území České republiky zaručena stejná práva a základní svobody dle Listiny, pokud nejsou přiznána výslovně občanům a článek č. 43, který zajišťuje udělení azylu cizincům, kteří jsou pronásledováni z důvodu uplatňování politických práv a svobod.²⁰

¹⁹ Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů*. 1993. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>.

²⁰ Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů*. 1993. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>.

4. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

V České republice je gestorem mezinárodní migrační a azylové politiky Ministerstvo vnitra, a to jak na úrovni legislativně – koncepční (oblast mezinárodní migrace, azylu), tak i realizační (azyl, povolování pobytů, cestovní doklady).

Ministerstvo vnitra je nadřízeným orgánem Policie ČR, což znamená, že je mu v oblasti migrace v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen cizinecký zákon), podřízeno Ředitelství služby cizinecké policie. Součástí Ministerstva vnitra je Odbor azylové a migrační politiky (dále jen OAMP) a Správa uprchlických zařízení (dále jen SUZ).²¹

4.1 Policie České republiky

Policie České republiky (dále jen PČR) se řídí zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Její filosofií je zejména dodržování Ústavy a Listiny základních práv a svobod. Každá činnost PČR musí být v souladu se zákonem a to jak ve vztahu k občanům ČR tak i k cizincům a národnostním menšinám. Cílem policie je naplnění role sankční, ochranné, obecně pořádkové, reprezentativní ale i preventivní.²²

K tomu, aby policisté mohli kvalitně a svědomitě plnit své role a úkoly v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku, je nutné zvyšování policejního vzdělávání. V roce 2011 vycházely priority policejního vzdělávání z úkolů vyplývajících z členství ČR v EU, reformy Policie ČR a priorit bezpečnostní politiky v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Systém vzdělávání policistů je koncipován a řízen odborným útvarem MV – Odborem vzdělávání a správy policejního školství MV v úzké spolupráci s odborem vzdělávání PP ČR. Institucionální zajištění vzdělávání a výcviku policistů

²¹ Odbor azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 26.01.2011 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>.

²² BUDILOVÁ, L. a T. HIRTL. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: Varianty, 2005, s. 6 – 8.

se poskytuje v 1 střední škole, 5 vyšších školách, 1 školském zařízení a v Policejní akademii ČR.

Každý policista po nástupu do služebního poměru musí projít tzv. Základní odbornou přípravou, která je koncipována na základě Rámcového vzdělávacího programu. Rámcový vzdělávací program základní odborné přípravy policistů je vytvořen na základě požadavků PČR, který přesně definuje vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty, kterými by měl být policista po absolvování vybaven. Vzdělávací systém v policejních školách v resortu MV je nastaven na kompetenčním principu, integraci výuky a modelových situacích.

Nově vzniklá koncepce „Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky“ umožňuje doplnění vzdělání v průběhu celého služebního poměru.

Veškeré vzdělávání policistů je zaměřeno na základní, speciální i odbornou činnost. Zahnuje nejnovější poznatky z oblasti boje proti korupci, prevence kriminality, protidrogové politiky, boje proti obchodování s lidmi, terorismu, organizovanému zločinu, boje proti extremismu, ale zabývá se i oblastí lidských práv, rovnosti mužů a žen, integrace cizinců, domácího násilí. V současnosti jsou stěžejní prioritou kurzy v oblasti odhalování korupce a závažné trestné činnosti, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a boje proti jejich legalizaci. V oblasti cizinecké problematiky je vzdělávání zaměřeno na tyto vyučovací moduly - Evropský integrační proces, Výkon služby v schengenském prostoru, Strategie a taktika služby cizinecké policie, Ochrana vzdušné hranice a Vyhodnocování dokladů.

Ministerstvo vnitra zajišťuje v rámci zahraniční spolupráce také vzdělání a výcvik policistů na základě mezinárodních dohod. Mezi nejznámější mezinárodní instituce patří CEPOL (Evropská policejní akademie), která vznikla na základě dohod mezi orgány Evropské unie a jejím cílem je harmonizace evropského policejního vzdělávání a podpora přeshraniční spolupráce v boji proti organizované kriminalitě. Základem je hlavní kurz MEPA (Mittleuropäische Polizei-akademie) věnovaný organizované kriminalitě a Speciální kurz pro integrovanou hraniční bezpečnost zaměřený na aktuální témata, jazykové výcviky a odborné hospitace. Marshall Center (Evropské centrum pro bezpečnostní studia) působí v České republice při Americké

ambasádě v Praze. Vzdělávání a výcvik expertů je zaměřen na otázky civilní bezpečnosti, hrozby terorismu a spolupráci Evropy a USA v těchto oblastech.²³

4.2 Cizinecká policie České republiky

K 1. lednu 2002 byla v souvislosti s plněním úkolů uložených usnesením vlády č. 733/2000, zřízena v rámci Policie ČR, liniově řízená Služba cizinecké a pohraniční policie (dále jen SCPP) s celostátní působností při ochraně státních hranic, kontrole osob na státních hranicích a vedení agendy pobytu cizinců. Útvar vznikl s cílem zabezpečit komplexní ochranu státních hranic a kontrolu pobytového režimu cizinců na území České republiky s možností pružně reagovat na změny vývoje bezpečnostní situace na celém teritoriu České republiky. Činnost byla zaměřena na úkoly na úseku povolování vstupu a pobytu cizinců, odhalování padělaných a pozměněných cestovních dokladů, pobytové kontroly, ochrany státních hranic, boje s nelegální migrací. Prioritou útvaru bylo – a zůstalo i do budoucna – eliminace negativních dopadů migrace cizinců na území České republiky, zejména boj proti nelegální migraci a jevů s ní souvisejících, jako je převaděčství a obchod s lidmi.

V tomto období SCPP tvořilo ředitelství služby: 7 oblastních ředitelství, 7 odborů pátrání a kontroly pobytu, 138 referátů cizinecké a pohraniční policie, 77 oddělení cizinecké policie, 3 zařízení pro zajištění cizinců, později 4. Cílem bylo zajištění hraniční kontroly a ochrana státních hranic na hraničních přechodech i mimo ně. SCPP měla stanoveny jasné kompetence a úkoly. Existence liniově řízeného útvaru byla jednou z podmínek vstupu České republiky do Evropské unie a tento způsob řízení výrazně napomohl přístupu do schengenského prostoru.

Po přistoupení České republiky k Schengenským dohodám dne 21. 12. 2007 bylo nutno vybudovat novou organizační strukturu Služby cizinecké policie (dále jen SCP), která by odpovídala novým úkolům, především v souvislosti s ukončením

²³ *Oddělení policejního vzdělávání* [online]. 2012 [cit. 2012-09-04]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/ovsps/skoly.htm>.

hraničních kontrol a ochranou státních hranic na vnitřních schengenských hranicích. SCP plnila a nadále zajišťovala úkoly v oblasti ochrany vnějších hranic, jak stanovovala celá řada předpisů a směrnic Evropské unie, jimiž byla Česká republika smluvně vázána. K datu 31. 12. 2008 bylo u PČR zřízeno: Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen ŘSCP), 7 oblastních ředitelství, 7 odborů pátrání a kontroly pobytu, 48 inspektorátů cizinecké policie, které byly rozděleny na oddělení povolování pobytu, skupiny kontrol pobytu a skupiny specialistů, 5 inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích, 2 zařízení pro zajištění cizinců a 1 přijímací středisko cizinců. Do organizační struktury ŘSCP byla začleněna skupina VISION, která provádí bezpečnostní prověrky žadatelů o vízum do schengenského prostoru v rámci konzultací VISION.²⁴

Služba cizinecké policie se v tomto období velmi osvědčila. Získala mezinárodní, ale i vnitrostátní velmi dobré hodnocení. Její činnost byla zaměřena na důkladné prověřování žádostí o udělení víz k pobytu nad 90 dnů jako základního kritéria pro povolení vstupu cizince na území. Dále byly prověřovány žádosti o povolení k trvalému pobytu na území a to včetně žádostí podaných rodinnými příslušníky občanů EU. Kontrolní činnost byla zaměřena výraznou měrou na kontrolu a prověřování dodržování podmínek pobytu cizinců na území ČR. Stoupající výslednost na úseku odhalených nelegálních migrantů, osob napomáhajících k nelegálnímu pobytu a migrační vlna žadatelů o mezinárodní ochranu ukázaly akceschopnost a výkonnost útvarů SCP.²⁵

Přesto byl vydán v roce 2010 pokyn k provedení transformace a delimitace SCP. Právním základem transformace a delimitace činností Služby cizinecké policie k 1. 1. 2011 byl zákon č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákon č. 427/2010 Sb., o dva roky zkrátil časový úsek k převodu agendy dlouhodobých

²⁴ Konzultace VISION jsou prováděny touto skupinou od přistoupení ČR k Schengenské dohodě. V rámci konzultační procedury skupina komunikuje, za účelem získání relevantních informací s Národní centrálou SIRENE a rovněž vytěžuje příslušné cizinecké inspektoráty.

²⁵ Interní zpráva ŘSCP vedená pod č. j. CPR-CPR-6192/ČJ-2012-009CSE.

pobytů na Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR (dále jen OAMP MV).

Na základě tohoto zákona byla na OAMP MV převedena i agenda víz nad 90 dnů a to i přesto, že dosavadní právní úprava převod víz nad 90 dnů nepředpokládala. Citovaný zákon nabyl platnosti dnem 30. 12. 2010 vyhlášením ve Sbírce zákonů a účinnosti dnem 1. 1. 2011. Transformace byla realizována bez hlubších analýz činnosti SCP a nebyly zohledněny ani mezinárodní hrozby, rizika a trendy v oblasti migrace (např. tlak na vnější schengenské hranice v oblasti jižní Evropy). Charakteristickými znaky transformace SCP byly: převod agend dlouhodobých pobytů a víz nad 90 dnů z gesce SCP na OAMP MV, zrušení 7 oblastních ředitelství SCP přímo podřízených ŘSCP a vznik 14 odborů cizinecké policie podřízených krajským ředitelstvím policie, změna struktury ŘSCP a personální zeštíhlení.

V současné době je hlavním zaměřením činnosti cizinecké policie zajištění výkonu státní správy ve věcech prodlužování platnosti a doby pobytu na krátkodobé vízum, zrušení platnosti krátkodobých víz, ověřování pozvání, provádění kontroly plnění povinností ubytovatelů a v této souvislosti řešení správních deliktů, provádění pobytových kontrol, odhalování padělaných, pozměněných a falešných dokladů a listin, ověřování pravosti dokladů a listin, zpracování odborných posouzení pro potřeby správních a trestních řízení pro všechny policejní složky, vyhledávání a řešení přečinů, odhalování nelegální migrace na území ČR, případy porušování zákona o zaměstnanosti, realizace správních řízení za účelem správního vyhoštění, provádění readmisí a Dublinských dohod, přeshraniční trestná činnost, šetření trestné činnosti na území ČR a plnění úkolů stanovených zákonem o pobytu cizinců.²⁶

²⁶ Zpráva o migraci na území ČR a souvisejících jevech z pohledu ŘSCP v období od 1.1.2011 – 31.12.2011. In: *ŘSCP* [online]. 2012 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>.

4.3 Odbor azylové a migrační politiky

V roce 1990 začali na území tehdejší ČSFR přicházet první uprchlíci, a proto se vláda musela začít zabývat otázkou migrace. Na základě těchto poznatků je proto v srpnu jmenován zmocněnec federální vlády pro otázky uprchlíků a v roce 1991 zmocněnec vlády ČR pro otázky uprchlíků. Ministerstvo vnitra má záštitu nad činností zmocněnce a jeho nově vzniklého sekretariátu. V roce 1993 vzniká Česká republika a zároveň dochází ke změně přístupu k migraci. Ministerstvo vnitra tak v rámci bezpečnostního úseku zřizuje k 1. 1. 1993 Odbor pro uprchlíky, který byl v roce 1996 přejmenován na Odbor pro uprchlíky a integraci cizinců. V roce 2000 je při Ministerstvu vnitra zřízen další odbor a to pro imigraci a ochranu státních hranic. K 1. 7. 2000 nakonec dochází ke sloučení obou odborů pod názvem Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. OAMP MV se v tomto období zaměřuje na azylovou a migrační problematiku, na integraci cizinců a mezinárodní spolupráci.²⁷

Od 1. 1. 2009 začíná období postupného předávání pravomocí cizinecké policie na OAMP MV. V první fázi se jedná o převod kompetencí v rozhodování o žádostech o povolení k trvalému pobytu a rozhodování o udělení tzv. zelených karet. Další fáze je spojena s transformací Služby cizinecké policie v roce 2010, kdy dochází k předání agendy udělování dlouhodobých víz a povolení k dlouhodobému pobytu občanům třetích zemí a přechodných pobytů pro občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky. V současné době se OAMP MV kromě výše uvedeného dále zabývá pořizováním biometrických údajů v souvislosti s vydáváním cizineckého pasu nebo povolení k pobytu, rozhoduje o vydání či odnětí cizineckého pasu, rozhoduje o přiznání a zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území, rozhoduje o vydání tzv. modré karty, rozhoduje o přestupcích nebo správních deliktech podle cizineckého zákona, v rámci rozhodování o správním vyhoštění vydává na základě vyžádání policie závazná stanoviska, zabývá se otázkami mezinárodní ochrany, dočasné ochrany a podílí se na začleňování uprchlíků do společnosti.²⁸

²⁷ Odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 26.01.2011 [cit. 2012-15-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>.

²⁸ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

5. POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Právní úprava pobytu cizinců je úzce spjata s historickými a politickými změnami ve vývoji společnosti. Nejvýraznější změny s pobytem cizinců na území ČR jsou v posledních letech spojeny s daty 1. 1. 1993 - vznik České republiky, 1. 5. 2004 – Česká republika vstupuje do Evropské unie a 21. 12. 2007 - Česká republika se stává součástí schengenského prostoru. Na základě těchto změn, vzniká nutnost neustále novelizovat zákony související s pobytem cizinců a to tak, aby odpovídaly nejen požadavkům České republiky, ale i mezinárodním smlouvám.

Mezi nejdůležitější zákony, smlouvy, směrnice a normy, které souvisí s pobytem cizinců, můžeme zařadit:

- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic ČR, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů;
- Schengenský hraniční kodex (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. 3. 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob);
- Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. 3. 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic

vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni ve znění pozdějších předpisů;

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.810/2009 ze dne 13. 8. 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. 3. 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících příhraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex);
- Směrnice Rady 2001/40ES ze dne 28. 5. 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115ES ze dne 16. 12. 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí;
- Listina základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Tento seznam zahrnuje jen základní legislativní rámec, nejedná se tedy o vyčerpávající výčet.

5.1 Pobytový režim cizinců z třetích zemí

Vstup a pohyb na území Schengenského prostoru, tedy i České republiky, jasně vymezuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. 3. 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících příhraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). Toto nařízení upravuje překračování vnější a vnitřní hranice,²⁹ dočasné znovuzavedení ochrany vnitřní hranice, provádění hraničních kontrol s pravidly opatřování cestovních dokladů státních příslušníků třetích zemí otiskem razítka, ochranu hranic, odepření vstupu, kontroly

²⁹ Vnější hranice jsou pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic, námořní hranice a letiště, říční, námořní a jezerní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi. Vnitřní hranice jsou společné pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních, letiště členských států pro vnitřní lety, námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení.

na území a spolupráci mezi členskými zeměmi. Dále toto nařízení stanovuje základní podmínky vstupu pro cizince třetích zemí pro pobyt, při němž se může zdržovat na území maximálně tři měsíce v průběhu šesti měsíců. Cizinec musí mít platný cestovní doklad, platné vízum (pokud je požadováno), účel pobytu, finanční prostředky a nesmí být uveden v informačních systémech jako osoba nežádoucí, jíž má být odepřen vstup.

Pobyt cizinců na území České republiky upravuje zákon č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen cizinecký zákon). Zákon nabyl účinnosti k 1. 1. 2000, ale od té doby prošel mnoha novelizacemi, které souvisí zejména s výrazným vývojem migrační problematiky ve světě, která postupně ovlivňuje migrační politiku na území České republiky. Tento zákon jasně vymezuje podmínky vstupu a pobytu jednotlivých kategorií cizinců, specifikuje druhy pobytů a náležitosti, které jsou potřebné pro pobyt cizinců na území ČR, vysvětluje vízovou problematiku, hovoří o právech a povinnostech cizinců a na druhé straně řeší problematiku nelegálního pobytu. Cizinecký zákon přesně vymezuje práva a povinnosti cizinecké policie, OAMP MV a Ministerstva zahraničních věcí vzhledem k cizincům.

Zákon rozděluje cizince do dvou základních kategorií, a toto rozdělení upravuje pobytový režim cizinců na území ČR. Jedná se o:

- Občany Evropské unie, přičemž stejný režim je uplatňován vůči občanům Evropského hospodářského prostoru (Norska, Islandu, Lichtenštejnska) a občanům Švýcarska a jejich rodinným příslušníkům – tito občané na základě smlouvy o založení Evropských společenství mohou vstupovat a pobývat na území ČR neomezeně dlouho na základě cestovního dokladu nebo průkazu totožnosti. Ze zákona nemusí žádat o žádné povolení k pobytu, pouze jsou povinni na cizinecké policii do 30 dnů ode dne vstupu nahlásit místo pobytu, pokud se budou na území zdržovat déle než 30 dnů. Toto neplatí pro cizince, pokud to za ně učiní ubytovatel. Cizinci v této skupině mohou požádat o vydání potvrzení o přechodný pobyt a trvalý pobyt. Náležitosti a podmínky jsou stanoveny v cizineckém zákoně, hlava IVa – Pobyt občana Evropské unie a jeho rodinných příslušníků na území;

- Státní příslušníci tzv. třetích zemí, to jsou občané, kteří nejsou příslušníky Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska.³⁰ Cizinci třetích zemí mohou na území ČR pobývat přechodně nebo trvale. Toto řeší cizinecký zákon, hlava III – Přechodný pobyt na území a hlava IV – Trvalý pobyt na území.

5. 1. 1 Přechodný pobyt cizinců třetích zemí na území

Cizinec může pobývat na území přechodně:³¹

- *bez víza;*
- *na základě krátkodobého víza uděleného podle přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství;*
- *na základě dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k přechodnému pobytu;*
- *na základě výjezdního příkazu.*

Na území ČR mohou cizinci třetích zemí pobývat bez víz,³² jedná-li se o cizince, kteří jsou uvedeni na tzv. bílém seznamu. Tento seznam vychází z nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. 3. 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum (tzv. černý seznam), jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni ve znění pozdějších předpisů (tzv. bílý seznam). Dále se povinnost krátkodobého víza nevztahuje na cizince těch zemí, s kterými má ČR sjednanou mezinárodní smlouvu, nebo stanoví-li tak vláda svým nařízením dle §181 cizineckého zákona.

³⁰ Česko. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001: Nařízení Rady (ES) č. 5, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni ve znění pozdějších předpisů; In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2001. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

³¹ § 17 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

³² Vízem se rozumí oprávnění udělené ČR nebo, jde-li o jednotné schengenské vízum, jiným členským státem Evropské unie, které po dobu platnosti opravňuje cizince ke vstupu a pobytu na území ČR a vycestování z území ČR. (Pokyn ředitele Ředitelství služby cizinecké policie č. 39/2012, kterým se mění pokyn ředitele Služby cizinecké policie č. 150/2010 o pobytu cizinců).

Vízum pro vstup a krátkodobý pobyt na území České republiky dále nepotřebují např. také držitelé dokladu o povolení dlouhodobého nebo trvalého pobytu na území jiného schengenského státu, držitelé povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu Evropské unie nebo občané třetích států - rodinní příslušníci občana EU, kteří jsou držiteli dokladu o povolení přechodného či trvalého pobytu na území jiného členského státu Evropské unie. Tito občané zde mohou pobývat po dobu 3 měsíců během půl roku ode dne vstupu na území ČR či jiného schengenského státu, přičemž doba pobytu na jednotlivých územích se sčítá. Bezvízový pobyt je spjat s podmínkou omezení výdělečné činnosti.³³

Cizinec po příjezdu na naše území má ohlašovací povinnost, což znamená, že do tří dnů po příjezdu na území ČR musí nahlásit svůj pobyt na cizinecké policii, pokud tak neučinil ubytovatel. V případě nesplnění této povinnosti může být pobyt ukončen.

Přechodný pobyt na základě krátkodobého schengenského víza, cizinecký zákon odkazuje na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), který upravuje podmínky udělování krátkodobého víza, důvody jeho neudělení, podmínky prodloužení doby pobytu na krátkodobá víza a důvody jeho zrušení.

Doba pobytu na krátkodobá schengenská víza se počítá tak, že délka pobytu nesmí přesáhnout 90 dnů nepřerušného pobytu na území Evropské unie, a to v průběhu 180 dnů od data prvního vstupu na území Evropské unie.³⁴

Druhy krátkodobých víz nerozlišuje nově cizinecký zákon, ale vízový kodex. Krátkodobé vízum rozdělujeme na vízum k pobytu do 90 dnů, které uděluje konzulát příslušného členského státu nebo inspektorát cizinecké policie na vnější hranici a letištní průjezdní vízum, které uděluje konzulát příslušného členského státu. Žádost o udělení krátkodobého víza se podává na konzulátech příslušného členského státu. Některé konzuláty jsou však příliš vytížené a tak zde vznikají velké fronty, které umožňují

³³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

³⁴ *Pokyn ředitele služby cizinecké policie č. 150/2010, o pobytu cizinců*. Praha, 2010. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

uvolnění místa za úplatu. Těmto problémům se snaží konzuláty předcházet zavedením internetového systému VISAPOINT , který umožňuje objednání na konkrétní den a čas i pro žadatele o krátkodobá víza. Žádost se podává nejdříve tři měsíce před plánovanou návštěvou a schůzka k podání žádosti (v případě, že ji členský stát požaduje) by měla proběhnout v průběhu dvou týdnů.

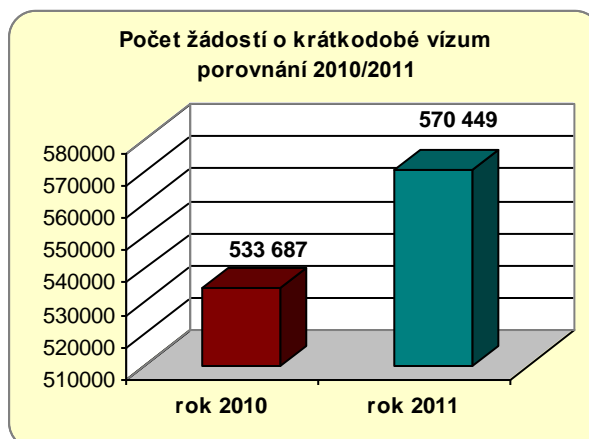
Každý žadatel musí předložit formulář žádosti, platný cestovní doklad, platné cestovní pojištění a podpůrné doklady (doklady, které prokazují účel cesty, ubytování, dostatečné finance a informace ohledně ukončení pobytu nebo ověřený formulář pozvání) a zaplatit vízový poplatek. Součástí schůzky je odebrání biometrických identifikátorů, což jsou otisky deseti prstů a fotografie, které jsou digitálně zaznamenány.

Při posuzování žádostí o udělení krátkodobého víza je důležité maximální využití informací o žadateli získaných z podpůrných dokladů a pohovoru, ověření pravosti dokladů a prověření v informačních systémech. Rozhodnutí o žádosti musí být uděleno do 15 kalendářních dnů od podání žádosti, v jednotlivých případech může být lhůta prodloužena až na dobu 30 kalendářních dnů.

V případě kladného posouzení žádosti je uděleno některé z těchto víz. Jednotné vízum je platné pro celé území členských států a může být uděleno pro jeden, dva nebo více vstupů, přičemž doba platnosti je nejvýše pět let. V případě průjezdu je délka pobytu stanovena na dobu nezbytnou pro účely průjezdu. Vízum s omezenou územní platností je vízum platné pro území jednoho nebo několika členských států, nikoliv však všech. Letištní průjezdní vízum je platné pro průjezd přes mezinárodní tranzitní prostory jednoho nebo více letišť členských států.³⁵

³⁵ Česko. Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č.810/2009: o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex). In: *Úřední věstník Evropské unie L 243/1*. 2009. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

Graf 1: Počet žádostí o krátkodobé vízum – porovnání rok 2010/2011

Zdroj: Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: Ministerstvo vnitra [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

V roce 2011 zastupitelské úřady ČR přijaly 570 449 (tj. +36 762) žádostí o krátkodobá víza a udělily 553 465 víz, tj. o 38 735 víz více než v roce 2010.

Nejvyšší počet žádostí o krátkodobé vízum podali státní příslušníci Ruska (počet podaných žádostí 340 989; uděleno víz 338 120). Na druhém místě se umístili státní příslušníci Ukrajiny (počet podaných žádostí 104 708, uděleno 102 280 víz). Třetí místo z hlediska počtu podaných žádostí byli příslušníci Turecka (počet podaných žádostí 17 452, uděleno víz 16 524). Pokud budeme sledovat kategorii účel pobytu, pak můžeme konstatovat, že nejčastěji se krátkodobé vízum vztahovalo za účelem pobytu – turistika (441 872), jiné (40 853), pozvání (29 537) a obchodu (21 312).³⁶

V případě, že při posuzování žádosti o krátkodobé vízum jsou zjištěny jakékoliv pochybnosti, a to jak o účelu pobytu, o pravosti předložených dokladů a podpůrných dokumentů, včetně pochybnosti o hodnověrnosti jejich obsahu, nebo o pravdivosti výpovědi během pohovoru, je žádost o udělení krátkodobého víza zamítnuta. Cizinec je podle novely zákona o pobytu (1. 1. 2011) oprávněn podat žádost o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza, přičemž tak musí učinit ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení sdělení o neudělení víza. V případě, že bude žádost přehodnocena, je správní

³⁶ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

orgán, u kterého byla žádost podána, oprávněn rozhodnutí změnit nebo zrušit. Pokud zastupitelský úřad nepřehodnotí své dosavadní hodnocení v rámci autoremedury, je povinen žádost ve lhůtě 5 dnů ode dne doručení postoupit Ministerstvu zahraničních věcí jakožto správnímu orgánu příslušnému k přezkumu důvodů neudělení krátkodobého víza.³⁷

V roce 2011 bylo na jednotlivých ZÚ ČR podáno celkem 417 žádostí o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza. V rámci přezkumného řízení Ministerstvem zahraničních věcí bylo z výše uvedených 417 celkově podaných žádostí o nové posouzení žádosti vyhověno v 61 případech (tzn. že MZV rozhodlo ve prospěch žadatele), 331 žádostí bylo zamítnuto (tzn. že MZV souhlasilo s důvodem zamítnutí víza ze strany ZÚ) a ve 25 případech došlo k udělení víza žadateli v rámci autoremedury ZÚ ČR.³⁸

5. 1. 2 Přejíždění na území na dlouhodobé vízum nebo na povolení k dlouhodobému pobytu

Zákon po novelizaci k 1. 1. 2011 hovoří o dlouhodobém vízu, pod nímž se rozumí vízum k pobytu nad 90 dnů. Toto vízum nově uděluje MV ČR na žádost cizince, který na základě doloženého účelu pobytu hodlá pobývat na území ČR déle než tři měsíce. Tímto účelem může být např. zaměstnání, podnikání, studium nebo výzkum. O udělení víza žádá cizinec na zastupitelském úřadě ČR ve státě, jehož je občanem, popřípadě ve státě, který vydal jeho cestovní doklad, nebo ve státě, ve kterém má povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt, nebo i na jiném zastupitelském úřadě, pokud je státním příslušníkem země uvedené ve vyhlášce MV ČR č.429/2010 Sb.

S žadatelem je zastupitelský úřad oprávněn provést pohovor. V případě žádosti za účelem podnikání je zde dána povinnost pohovor provést vždy. Vyřízení žádosti ode dne podání musí proběhnout ve lhůtě 90 dnů. V případě složitosti může být lhůta

³⁷ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

³⁸ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

prodloužena na 120 dnů. U pedagogické činnosti, víza za účelem studia nebo výzkumu, musí být žádost vyřízena do 60 dnů ode dne podání. Dlouhodobé vízum je po novele zákona udělováno z dřívějšího jednoho roku na šest měsíců.

Žádá-li cizinec o dlouhodobé vízum, musí předložit požadované náležitosti. Jedná se o platný cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu, doklad o zajištění ubytování, fotografie. Na požádání je cizinec povinen předložit výpis z evidence Rejstříku trestů z domovského státu a lékařskou zprávu, že netrpí závažnou nemocí. V případě povolení dlouhodobého víza, musí předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, kde výše sjednaného limitu pojistného plnění na jednu pojistnou událost činí nejméně 60 000 EUR (dříve 30 000 EUR).

Cizinec se může po udělení dlouhodobého víza volně pohybovat na území ostatních shengenských států, nejdéle však tři měsíce v průběhu šestiměsíčního období. V případě, že je žádost o dlouhodobé vízum zamítnuta, může cizinec stejně jako u krátkodobého víza podat žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza.³⁹

V roce 2011 bylo na zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí podáno celkem 17 041 žádostí o dlouhodobé vízum ze strany cizinců, kteří měli zájem na území pobývat déle než 90 dnů, přičemž bylo celkem vydáno 15 537 rozhodnutí. Celkem bylo uděleno 10 462 povolení k dlouhodobým vizům a 5 075 žádostí bylo Ministerstvem vnitra zamítnuto. Hlavním důvodem pro zamítavé rozhodnutí bylo zejména podezření ze zneužití víza k jinému než deklarovanému účelu.⁴⁰

³⁹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

⁴⁰ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

5. 1. 3 Dlouhodobý pobyt

Cizinec může požádat na našem území o dlouhodobý pobyt, pokud splňuje podmínky, že na území ČR pobývá na základě dlouhodobého víza, hodlá zde pobývat déle než šest měsíců a trvá stejný účel. Na zastupitelském úřadě ČR může požádat cizinec o dlouhodobý pobyt bez předchozího dlouhodobého víza v případě, že se jedná o účel pobytu studium, vědecký výzkum nebo za účelem společné soužití rodiny. Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu musí cizinec podat osobně. V průběhu řízení může být vyzván k pohovoru, k odebrání otisků prstů a fotografování. Žádost musí být vyřízena zpravidla ve lhůtě 60 dnů, ale v některých případech, jako je např. u účelu společného soužití rodiny na území, je lhůta až 270 dnů.

V případě udělení dlouhodobého pobytu je doba platnosti povolení vázána ke konkrétnímu účelu pobytu, přičemž dobu platnosti povolení k dlouhodobému pobytu lze opakovaně prodlužovat. K žádosti o povolení dlouhodobého pobytu jsou vyžadovány v podstatě stejné náležitosti jako k žádosti o udělení dlouhodobého víza. Výjimkou je pouze doklad, který prokazuje účel pobytu. Zde jasně vymezuje cizinecký zákon ještě další požadované náležitosti, které musí cizinec předložit. V případě, že nejsou doloženy veškeré náležitosti, může být řízení přerušeno. Pokud náležitosti nejsou dodány nebo cizinec splňuje některý důvod pro neudělení dlouhodobého pobytu, pak MV ČR žádost zamítne.⁴¹

V roce 2011 bylo státními příslušníky třetích zemí podáno celkem 13 711 žádostí o udělení povolení k dlouhodobému pobytu. Nejvíce žádostí podali státní příslušníci Ukrajiny, Ruska a Vietnamu. O prodloužení stávajících povolení k dlouhodobému pobytu si podalo 65 118 žádostí občanů třetích zemí.⁴²

⁴¹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

⁴² Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

5. 1. 4 Zelená karta

Projekt zelených karet vstoupil v platnost v roce 2009 a byl definován tak, že se ho může zúčastnit jak vysoce kvalifikovaná pracovní síla ze třetích zemí, tak i cizinci s nižší kvalifikací, pokud mají zájem o místa, která nelze obsadit pracovníky z ČR nebo EU. Snahou je pružné získávání zahraniční pracovní síly a snižování administrativní zátěže. V případě získání zelené karty může cizinec pobývat na území ČR a pracovat na pracovním místě, na které byla zelená karta vydána, čímž dochází ke spojení povolení k pobytu a povolení k zaměstnání.

Žádost o vydání zelené karty je oprávněn podat cizinec třetích zemí, jejichž seznam je stanoven vyhláškou Ministerstva vnitra č. 461/2008 Sb. Problematiku zelených karet vedle cizineckého zákona řeší i zákon č. 435/2004Sb., o zaměstnanosti. Na základě toho vede Ministerstvo práce a sociálních věcí databázi o místech určených pro žadatele o zelenou kartu. Místa jsou rozlišena pro kvalifikované pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál (typ A), pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen (typ B) a pro ostatní pracovníky (typ C). MV ČR vystavuje zelenou kartu na konkrétní pracovní pozici na tři roky s možností prodloužení, s výjimkou méně kvalifikovaných pracovníků, kde je karta vydávaná na dva roky bez možnosti prodloužení. Na vydání zelené karty není právní nárok.⁴³

V roce 2011 požádalo o zelenou kartu 244 cizinců. Celkem bylo uděleno 90 zelených karet, a to 39 zelených karet typu A, 34 zelených karet typu B, 17 zelených karet typu C.⁴⁴

⁴³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

⁴⁴ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

5. 1. 5 Modrá karta

Novela cizineckého zákona v souladu se směrnicí Rady č. 2009/50/ES zavádí tzv. modrou kartu, která opravňuje cizince k pobytu na území ČR po dobu delší než tři měsíce za účelem vysoce kvalifikovaného zaměstnání. Takovýto cizinec bude pracovat na pozici, kde je požadováno vysokoškolské vzdělání nebo ukončené tříleté vyšší odborné studium a podle zákona o zaměstnanosti může být obsazeno i cizincem z třetích zemí.

Žádost o vydání modré karty podává cizinec na zastupitelském úřadě a ve zvláštních případech na území a to MV ČR, které také o vydání rozhoduje. Lhůta pro vydání modré karty je 90 dnů. Základním požadavkem je, že cizinec musí mít uzavřenou pracovní smlouvu ještě předtím, než žádost podá. V této smlouvě musí být uvedena délka zaměstnání (nejméně 1 rok), týdenní pracovní doba, mzda dle požadovaných kritérií.

Modrá karta se vydává s dobou platnosti o tři měsíce delší, než je doba, na níž byla uzavřena pracovní smlouva, nejdéle však na dva roky. Platnost může být opakovaně prodloužena, nejvýše o dva roky.⁴⁵

V roce 2011 podalo žádost o vydání modré karty 68 cizinců, z toho bylo celkem uděleno 30 modrých karet. Nejvíce modrých karet získali státní příslušníci Uzbekistánu, Ukrajiny, Ruska a Indie.⁴⁶

5. 1. 6 Výjezdní příkaz

Výjezdní příkaz může udělit cizinecká policie, Ministerstvo vnitra nebo Ministerstvo zahraničí. Výjezdní příkaz umožňuje cizinci se na území ČR zdržovat

⁴⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

⁴⁶ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nmivlada/oamp_120515/.

maximálně 60 dnů, přičemž délka přechodného pobytu na území ČR je stanovena k provedení neodkladných úkonů a k vycestování z území.⁴⁷

5. 1. 7 Trvalý pobyt občanů třetích zemí

Cizinecký zákon umožňuje občanům třetích zemí požádat o trvalý pobyt na základě tří podmínek. Jedná se o podmínky, které opravňují získat trvalý pobyt, a to bez předchozího nepřetržitého pobytu na území, po čtyřech letech nepřetržitého pobytu a po pěti letech nepřetržitého pobytu.

O trvalý pobyt na území ČR může cizinec požádat bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území pouze z důvodů humanitárních, důvodů hodných zvláštního zřetele, pokud je jeho pobyt v zájmu ČR, pokud žádá o pobyt nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince, který má povolen trvalý pobyt v ČR.

Po čtyřech letech nepřetržitého pobytu může požádat cizinec, kterému skončilo řízení o udělení mezinárodní ochrany a zároveň dle §67 cizineckého zákona splňuje alespoň jednu z podmínek.

Po pěti letech nepřetržitého pobytu v ČR na základě povolení k dlouhodobému vízu a dlouhodobému pobytu je oprávněn požádat o trvalý pobyt každý cizinec, pokud splní podmínky dle §68 cizineckého zákona.

Cizinec zpravidla podává žádost u MV ČR, v odůvodněných případech pak na zastupitelském úřadu. Lhůta k vyřízení žádosti u ministerstva je 60 dnů a u konzulátů je to 180 dnů ode dne podání žádosti. Cizinec musí k žádosti dodat náležitosti, které jsou totožné pro dlouhodobý pobyt a i zde musí poskytnout biometrické údaje.

Novinkou je zde doklad, který prokazuje požadovanou znalost z českého jazyka. Tento doklad může vydat pouze škola, která je uvedena ve vyhlášce Ministerstva

⁴⁷ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

školy, mládeže a tělovýchovy. První pokus vykonání zkoušky z českého jazyka je cizinci hrazen státem. V §70 cizineckého zákona jsou uvedeny případy, kdy se zkouška nevyžaduje.

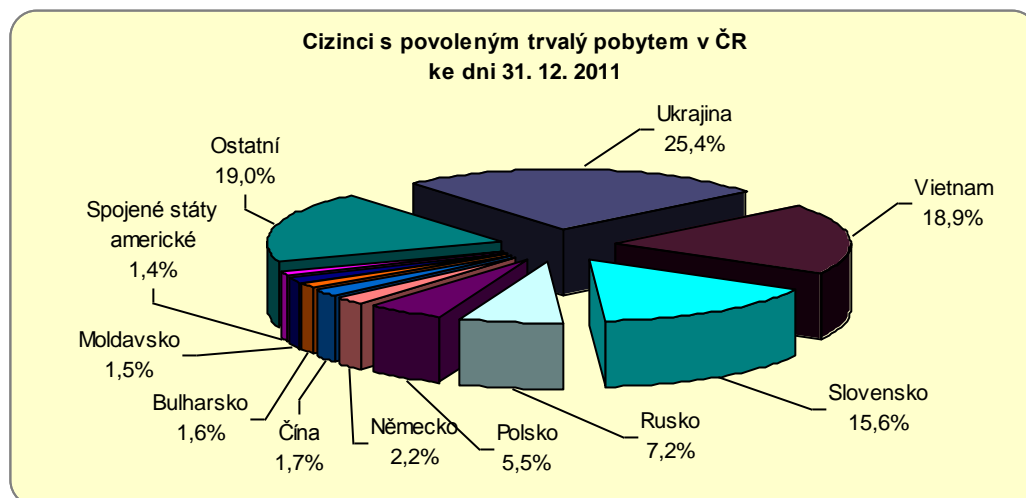
V případě zamítnutí žádosti o trvalý pobyt lze do 15 dnů podat odvolání na MV ČR, o kterém rozhoduje Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců a pokud by i zde bylo zamítavé stanovisko, je možné do 2 měsíců ode dne doručení podat žalobu k Městskému soudu v Praze. Pokud je žádost vyřízena kladně a cizinec zde pobývá nepřetržitě pět let, je mu přiznán i status dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství, který mu umožňuje lepší podmínky v členských státech.⁴⁸

V roce 2011 bylo celkem evidováno 198 675 cizinců s trvalým pobytem a z toho 8 713 osobám byl udělen trvalý pobyt v tomto roce. Nejvíce trvalých pobytů bylo uděleno státním příslušníkům Ukrajiny, Vietnamu, Slovenska, Ruska a Polska.⁴⁹

⁴⁸ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

⁴⁹ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

Graf 2: Cizinci s povoleným trvalým pobytem v České republice ke dni 31. 12. 2011

Zdroj: Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

5. 1. 8 Správní vyhoštění cizinců třetích zemí a Návratová směrnice

Další legislativní úprava, která vstoupila v platnost v prosinci 2010, je transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí do zákona č. 326/1999 Sb. (dále jen „návratová směrnice“). Cílem směrnice je stanovit jasná, transparentní a spravedlivá pravidla pro účinnou návratovou politiku, jakožto nezbytnou složku dobře řízené migrační politiky. V článku 3 definuje návratová směrnice základní pojmy, jako je např. neoprávněný pobyt, proces navrácení, rozhodnutí o navrácení, vyhoštění nebo zákaz vstupu.

V případě, že se cizinec na území České republiky zdržuje neoprávněně, policie může rozhodnout o udělení správního vyhoštění. V cizineckém zákoně v §117 hlava X se stanoví, že správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, přičemž v rozhodnutí je stanovena lhůta k opuštění území, délka, po kterou nesmí vstoupit na území členských států Evropské unie a v některých případech je stanoven hraniční přechod pro vycestování z území.

Novela cizineckého zákona nově zahrnuje zákaz vstupu na území států Evropské unie, dříve se jednalo pouze o Českou republiku.

Správní vyhoštění může být cizinci třetích zemí uděleno jak z pobytu přechodného tak i z trvalého. U přechodného pobytu může být správní vyhoštění uděleno na základě §119 cizineckého zákona a splnění některých podmínek uvedených v odst. 1a), b), c) v rozmezí - až na 10 let, až na 5 let, až na 3 roky. U trvalého pobytu je striktně stanoveno udělení správní vyhoštění dle §120 odst. 1 cizineckého zákona na dobu 3 nebo 10 let. V dalších paragrafech jsou uvedeny podmínky, kdy správní vyhoštění není možné udělit, kdy ho jde zrušit, kdy rozhodnutí zaniká a kdo platí náklady spojené s tímto rozhodnutím. V roce 2011 bylo uděleno celkem 2 153 správních vyhoštění.⁵⁰

V roce 2010 se cizinci, kteří pobývali na území České republiky v rozporu s platným a účinným zněním zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů, zajišťovali za účelem správního vyhoštění.

Ke dni 1. 1. 2011 nabyla účinnosti novela zákona č. 326/1999 Sb., která podstatným způsobem upravuje možnosti zajištění cizinců. Svůj podíl na tom má návratová směrnice, která se vztahuje na státní příslušníky třetích zemí neoprávněně pobývajících na území členského státu, z čehož vyplývá, že se nebude vztahovat na osoby požívající práva Společenství na volný pohyb tak, jak je stanoveno v článku 2, odst. 5 Schengenského hraničního kodexu.

Návratová směrnice především upřednostňuje dobrovolný návrat cizince před návratem nuceným a až v případě nesplnění povinnosti návratu ve lhůtě stanovené k tomuto účelu v rozhodnutí o navrácení cizince. Z toho vyplývá, že institut zajištění by měl být až krajní možností realizace správního vyhoštění cizince, který na území České republiky pobývá v rozporu s právními předpisy.

⁵⁰ Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-08-21]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

Důvody, pro které lze cizince zajistit vychází z návratové směrnice, která počítá se dvěma možnostmi a to, hrozí-li nebezpečí skrývání se nebo se dotčený státní příslušník vyhýbá návratu či uskutečňování (realizace) vyhoštění nebo jej jinak ztěžuje. To vyplývá i z novely zákona č. 326/1999 Sb., kdy do ustanovení § 124 odst. 1 písm. b) byla implementována možnost zajištění cizince, je-li nebezpečí, že by cizinec mohl mařit nebo ztěžovat výkon rozhodnutí o správním vyhoštění.

Nově byl dle § 50a cizineckého zákona zaveden institut „Rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky“.⁵¹ Základní změna oproti správnímu vyhoštění je dána zejména v tom, že v „Rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky“, je stanovena pouze lhůta k vycestování v rozmezí 7 - 60 dní a ve výrokové části rozhodnutí není stanovena doba, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie a cizinec nebude zařazen do informačního systému smluvních států.⁵²

V roce 2011 bylo vydáno celkem 194 osobám Rozhodnutí o povinnosti opustit území ČR.⁵³

Na základě návratové směrnice se v cizineckém zákoně objevilo nové ustanovení § 123 b), kdy je policie před vydáním rozhodnutí o zajištění cizince za účelem správního vyhoštění povinna posoudit, zda nepostačuje uložení „Zvláštního opatření za účelem vycestování cizince z území“, kdy použití tohoto ustanovení slouží jako alternativa zajištění cizince, samozřejmě za splnění zákonných podmínek, tj. v případě důvodného nebezpečí, že cizinec v době stanovené v rozhodnutí o správním vyhoštění k vycestování z území nevycestuje. Výrok o uložení zvláštního opatření je zpravidla součástí rozhodnutí o správním vyhoštění. Ze dvou možných variant zvláštního opatření za účelem vycestování je využívána především povinnost cizince oznámit policii adresu místa pobytu a zdržovat se na ní. V případě změny

⁵¹Toto rozhodnutí vydá policie cizinci, který pobývá na území České republiky neoprávněně, pokud je držitelem oprávnění k pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie, nebo cizinci, který nevyužil možnosti dobrovolné repatriace podle zákona o azylu, nebo cizinci, který neoprávněně vstoupil nebo neoprávněně pobýval na území a má být předán na základě mezinárodní smlouvy.

⁵² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

⁵³ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

bydliště informovat policii hned následující pracovní den a hlásit se jí osobně ve stanovené lhůtě. Další povinnost je pak složit peněžní prostředky ve výši předpokládaných nákladů spojených se správním vyhoštěním (tzv. finanční záruka).

Pokud se týče doby zajištění cizince v záchytném zařízení, tak tato nesmí překročit 180 dnů a počítá se od okamžiku omezení osobní svobody. V případě cizince mladšího 18 let nebo rodiny s nezletilými dětmi nesmí doba zajištění překročit 90 dnů. Toto ustanovení se oproti předchozí právní úpravě nezměnilo.

Nově však je do zákona č. 326/1999 Sb. zakomponována možnost, kdy policie je oprávněna prodlužovat dobu trvání zajištění podle § 125, i nad dobu stanovenou za podmínky, že vyhoštění cizince je uskutečnitelné v době trvání zajištění, pokud cizinec v průběhu zajištění zmařil výkon správního vyhoštění, nebo uvádí nepravdivé údaje, které jsou nezbytné pro zajištění náhradního cestovního dokladu. Doba zajištění nesmí překročit v souhrnu 545 dnů a počítá se od okamžiku omezení osobní svobody. O prodloužení doby trvání zajištění vydá policie rozhodnutí, kde stanoví dobu trvání zajištění s přihlédnutím k předpokládané složitosti přípravy výkonu správního vyhoštění – v případě cizince bez cestovního dokladu přihlédne k době, která bude nutná k ověření totožnosti, vydání cestovního dokladu. Mezi typické státy, kde je ověřování totožnosti přes zastupitelské úřady zdlouhavé, patří zejména Vietnam, Čína, Irák, Afghánistán, Kyrgyzstán, Srí Lanka.

Oproti předchozí právní úpravě je v zákoně č. 326/1999 Sb. doplněno ustanovení § 178 d), kdy policie informuje Veřejného ochránce práv s přiměřeným předstihem o každém výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu cizince a poskytuje pověřenému zaměstnanci Kanceláře Veřejného ochránce práv nezbytnou součinnost. Toto opatření se týká rozhodnutí o správním vyhoštění, zajištění, prodloužení doby trvání zajištění, přerušování zajištění, umístění zajištěného cizince do části s přísným režimem, rozhodnutí o prodloužení umístění zajištěného cizince do části s přísným režimem a v neposlední řadě jej informuje o rozhodnutích soudu o žalobách podaných

proti těmto rozhodnutím a o rozhodnutích soudu v řízeních o propuštění cizince ze zajištění podle zvláštního právního předpisu.⁵⁴

⁵⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

6. CIZINCI TŘETÍCH ZEMÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Globální ekonomická krize a revoluce v arabských zemích způsobily migrační vlny, které významně ovlivnily situaci na úseku legální i nelegální migrace. Směry migračních toků určuje ekonomický a politický rozvoj zdrojové a cílové země. Česká republika se vstupem do Evropské unie a otevřením hranic se stala postupně pro mnoho cizinců cílovou zemí.

K 31. 12. 2011 je evidováno na našem území celkem 403 709 cizinců s povoleným pobytem, přičemž občané třetích zemí mají povolen pobyť v 251 670 případech a občané zemí Evropské unie v 152 039 případech.⁵⁵

**Tab. 1: Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky
k 31. 12. 2011**

	Trvalý pobyt	Přechodný pobyt	Celkem
Celkem cizinců	198 675	205 034	403 709
Občané zemí EU	59 994	92 045	152 039
Občané třetích zemí	138 681	112 989	251 670

Zdroj: Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nmivlada/oamp_120515/.

⁵⁵ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nmivlada/oamp_120515/.

Pokud se zaměříme na jednotlivé státní příslušnosti u cizinců třetích zemí, můžeme konstatovat, že nejvíce u nás žijí cizinci státní příslušnosti Ukrajiny (104 179 osob), Vietnamu (55 006 osob) a Ruska (26 708 osob).⁵⁶

Tab. 2: Cizinci třetích zemí s povoleným pobytem na území České republiky ke dni 31. 12. 2011

		Celkem	Pobyt	
			trvalý	přechodný
Cizinců s povoleným pobytem		251670	138681	112989
Rozdělení dle celkového počtu cizinců	Ukrajina	104179	50368	53811
	Vietnam	55006	37576	17430
	Rusko	26708	14290	12418
	Spojené státy americké	6642	2858	3784
	Moldavsko	6542	2898	3644
	Čína	4981	3448	1533

Zdroj: Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

⁵⁶ Z práva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/.

Všechny tyto státní příslušnosti mají na našem území již svoji migrační historii, svoje zvláštnosti a specifika, ale na druhé straně jsou s nimi spjaty i negativní jevy, které mohou ohrozit bezpečnost České republiky. Není možné popisovat všechny cizince třetích zemí, a tak je práce zaměřena na skupinu cizinců, kterých je co do počtu na našem území nejvíce, tedy na Vietnamce a Ukrajince.

Česká republika vytváří díky své geografické poloze, historii a politické situaci žádané podmínky pro migranty z celého světa. Nicméně stále převažuje migrace z blízkých zemí a to zejména ze států bývalého Sovětského svazu, kde důvodem migrace je i příbuznost jazyka a kultury, což usnadňuje migrantům následnou integraci do společnosti. Nejpočetnější skupinou migrantů se stávají cizinci třetích zemí právě z Ukrajiny, u nichž ale převažuje spíše dočasná ekonomická migrace, což znamená, že finance, které na našem území vydělají, většinou investují ve své původní zemi.

Naopak velmi výrazná je migrace cizinců z Vietnamu, která je postavena na dlouholeté spolupráci již před rokem 1989. Vietnamci, na rozdíl od Ukrajinců jsou skupinou, která se vyznačuje nejvyšším počtem udělených trvalých pobytů, což ukazuje na migraci, která má jednoznačně dlouhodobý charakter. Problém u migrantů z Vietnamu nastává v případě následné integrace do společnosti, kdy se po příchodu na naše území potýkají s jazykovou bariérou a neznalostí našeho prostředí, a tak se často stávají obětí zneužívání lidmi z migrantských komunit.

Snahou České republiky je těmto jevům předcházet a naopak usnadňovat příchodícím cizincům život na našem území. Na základě zjištěných skutečností začínají vznikat po celé republice integrační centra, jejichž náplní je pomáhat cizincům při vyřizování dokumentů, při kontaktu s úřady a zdarma jim poskytnout sociální, právní a psychologické poradenství.⁵⁷

⁵⁷ Centra pro integraci občanů třetích zemí. In: *Cizinci v České republice* [online]. MPSV a MV ČR, © 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=685>.

6.1 Jazyková příprava cizinců třetích zemí

K tomu, aby byl cizinec schopen si na našem území vyřídit základní věci, je nejdůležitější komunikace v českém jazyce. Je pravdou, že v současné době je snaha o jazykovou různorodost, nicméně ne všichni občané naší společnosti jsou schopni komunikovat v několika světových jazycích. Na základě toho byl do cizineckého zákona vpracován požadavek o vykonání zkoušky z českého jazyka u cizinců třetích zemí, kteří žádají o trvalý pobyt na našem území.

Složení této zkoušky neznamena nutnost absolvování určité školy či kurzu, ale prokázání jazykové znalosti úrovně A1. Úroveň A1 je stanovena dle Společného referenčního rámce: „*Student se dokáže jednoduchým způsobem zapojit do interakce, umí klást otázky týkající se jich samotných, toho, kde bydlí, lidí, které znají, věci, které mají, a na podobné otázky odpovídat; dokážou iniciovat jednoduché výroky v oblasti nejnaléhavějších potřeb nebo týkající se velmi známých témat a reagovat na ně.*“⁵⁸ Zkouška prověřuje cizince z komunikace, čtení, psaní a poslechu.

Cizinec si podle svých možností a schopností rozhoduje, jak se na zkoušku připraví. Může se připravovat sám, s učitelem nebo se zúčastnit speciálních kurzů.

Pro samostudium byla pro cizince vydána příručka *Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR*, kde jsou uvedeny základní požadavky pro jednotlivé kategorie, názorné příklady testů, ale také mnoho úkolů k procvičení.

Kurzy pro cizince pořádají vybrané školy, jazykové školy nebo neziskové organizace. Všechny tyto kurzy si musí cizinec hradit sám, přičemž tyto náklady se pohybují v širokém finančním rozmezí. Pokud chce cizinec studovat český jazyk v Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze, jsou mu nabízeny kurzy od ročního studia, semestrálního studia, šestitýdenního studia, večerních kurzů až po individuální studium. Kurzy jsou rozděleny podle výchozích znalostí studenta,

⁵⁸ CVEJNOVÁ, J., J. ČEMUSOVÁ, M. HRDLIČKA, P. CHVOJKOVÁ, M. KESTŘÁNKOVÁ, J. LUKÁŠOVÁ, M. SLEZÁKOVÁ a K. VLASÁKOVÁ. *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011, s. 12.

časových dotací kurzů a stupně dosaženého vzdělání. V jednom kurzu je zhruba 15 studentů. K tomu, aby cizinec získal úroveň A1, jsou mu nabízeny čtyři druhy kurzů, přičemž cena kurzu se pohybuje v průměru kolem 8 000,- Kč a více. V případě začátečníků je nutné absolvovat i více cyklů k dosažení požadovaných znalostí.⁵⁹

Kurzy pořádané neziskovými organizacemi jsou zaměřeny zejména na praktická témata výuky českého jazyka. Cizinci se zde učí používat češtinu v praktickém životě. Tyto kurzy jsou určeny pro všechny cizince, kteří je mohou navštěvovat podle témat, která je zajímají a také dle svých časových možností. V těchto kurzech se výuka přizpůsobuje složení studentů, nejsou zde žádné vstupní požadavky a ani kontrolní testy. Kurzy se neplatí předem jako celek, ale jednotlivě po každé hodině a to v hodnotě 50,- Kč. Kurzy zaměřené na složení zkoušky úrovně A1 jsou pořádány v 8 lekcích, což je 16 vyučovacích hodin a cena je stanovena na 1600,- Kč.⁶⁰

Pro lektory, kteří připravují cizince v odborných kurzech na zkoušku, je vydána Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1). Lektoři se při výuce cizinců na základě této metodiky zaměřují na výslovnost, gramatickou rovinu (zejména skloňování a časování), slovní zásobu, jazykové funkce, čtení (poznat známá slova a porozumět jednoduchému textu), poslech (porozumět základním pokynům a otázkám jako např. lékaře, policie), psaní (znalost abecedy, psaní jednoduchých vět), mluvení (domluvit se v běžném životě) a sociokulturní minimum (osvojení společenských norem).

Významnou součástí každého kurzu je přístup lektora ke studentům – cizincům. Je velmi důležité, aby lektor byl schopen komunikovat nejen v českém jazyce, ale i v jazyce, kterému studenti rozumějí a mohl tak vysvětlit obtížné pasáže. Také přístup lektora k cizincům by měl být více individuální a to zejména tam, kde se jedná o cizince vyššího věku, jiné mentality či odlišné kultury. Výuka by měla být založena na kvalitní komunikaci, porozumění a častém opakování. K tomu, aby byl cizinec schopen složit úspěšně zkoušku úrovně A1 je většinou zapotřebí 75 – 125 hodin

⁵⁹ *Čeština pro cizince*. Centrum pro integraci cizinců [online]. © 2012 [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/cestina-pro-cizince/aktualni-prehled-kurzu.html>.

⁶⁰ *Intenzivní kurzy češtiny pro cizince. Ústav jazykové a odborné přípravy* [online]. Copyright © 2006–2012 [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: http://ujop.cuni.cz/albertov/kurz23_cs.php#vecerni.

výuky. Tato časová dotace je ale pouze relativní, protože každého jednotlivce ovlivňuje mnoho faktorů jako je věk, schopnost se učit, předchozí jazyková znalost či rozdíl v písmu.⁶¹

V případě, že je cizinec připraven na splnění zkoušky z českého jazyka, přihlásí se k jejímu vykonání na škole, která je uvedena ve vyhlášce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Pokud se jedná o cizince, který žádá o trvalý pobyt, OAMP MV vydá první poukaz k absolvování zkoušky zdarma.

Škola oznámí cizinci termín zkoušek, přičemž k této zkoušce musí cizinec přinést poukaz a cestovní doklad k ověření totožnosti. Zpravidla u ověření totožnosti bývá i cizinecká policie, aby ověřila pravost dokladů a totožnost cizince.⁶²

Zkouška probíhá písemnou formou což je čtení, poslech a psaní, kdy doba na vypracování je maximálně 70 minut a pak následuje vyhodnocení. V případě, že je výsledek kladný, cizinec si vylosuje pořadí na ústní zkoušku, kterou pak vykonává individuálně. Jestliže cizinec zkoušku složí, obdrží Osvědčení o znalosti českého jazyka, které přiloží k žádosti o trvalý pobyt. V případě neúspěchu při písemné zkoušce obdrží cizinec Potvrzení o nesložení zkoušky a další pokus si již hradí v hodnotě 1 500,- Kč sám.⁶³

⁶¹ CVEJNOVÁ, J., J. ČEMUSOVÁ, M. HRDLIČKA, P. CHVOJKOVÁ, M. KESTŘÁNKOVÁ, J. LUKÁŠOVÁ, M. SLEZÁKOVÁ a K. VLASÁKOVÁ. *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011, s. 1- 70.

⁶² *Čeština pro cizince* [online]. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, © 2008 - 2012 [cit. 2012-10-04]. Dostupné z: http://cestina-pro-cizince.cz/?p=uvodni-stranka&hl=cs_CZ.

⁶³ CVEJNOVÁ, J., P. HONZÁKOVÁ, D. HŮLKOVÁ NÝVLTOVÁ a P. MÁLKOVÁ. *Připravte se s námi na zkoušku u českého jazyka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011, s. 7-10.

7. VIETNAMCI

Vietnam (Vietnamská socialistická republika - Nuoc Cong hoa xa hoi chu nghia Viet Nam) se rozkládá v jihovýchodní Asii na poloostrově Zadí Indie na pobřeží Jihočínského moře. Na severu hraničí s Čínou, na západě s Laosem a Kambodžou. Je čtyřikrát větší než Česká republika (331 211 km²) a má více než 90,5 mil. obyvatel. Hospodářsky je Vietnam rozvojový agrární stát s centrálně řízenou socialistickou ekonomikou, nízkou průmyslovou výrobou a kolektivizovaným zemědělstvím. Vietnam je členem OSN a od roku 1995 také organizace ASEAN (Organizace států jihovýchodní Asie).

Obr. 1: Vietnam a jeho státní vlajka

Zdroj: Statistické údaje občanů Vietnamu v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

Občané Vietnamu podléhají při cestách do České republiky vízovému režimu. Výjimkou jsou držitelé platného diplomatického pasu k přechodnému pobytu na území České republiky do 90 dnů a státní příslušníci Vietnamu po dobu služebního přidělení diplomatické mise nebo konzulárního úřadu Vietnamu na území České republiky, jsou-li členy tohoto zastupitelského úřadu a držitelé platného diplomatického pasu,

Toto se vztahuje i na jejich rodinné příslušníky, pokud jsou držiteli platného diplomatického pasu.

K 31. 12. 2011 bylo zaevidováno celkem 58 265 občanů Vietnamu s povoleným pobytem v České republice, z toho 37 567 osob mělo povolený trvalý pobyt a 20 698 osob pobývalo v České republice v rámci dlouhodobého pobytu.⁶⁴

Tab. 3: Počet občanů Vietnamu s povoleným pobytem na území České republiky v letech 2005/2011

ROK	CELKEM CIZINCŮ V ČR			Z TOHO OBČANÉ VIETNAMU		
	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt	Celkem	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt	Celkem
2005	110598	167714	278312	23235	13597	36832
2006	139185	182271	321456	30538	10241	40779
2007	158018	234069	392087	32766	18189	50955
2008	172927	265374	438301	34795	25463	60258
2009	181161	252144	433305	35779	25347	61126
2010	189962	235339	425301	36634	23667	60301
2011	198051	238338	436389	37567	20698	58265

Zdroj: Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

⁶⁴ Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

7.1 Historie migrace Vietnamců na území České republiky

Přítomnost prvních Vietnamců na území ČR můžeme spojovat s rokem 1950, kdy se konal v Praze 2. kongres Mezinárodního festivalu studentstva a mládeže. Na tento kongres byli vysláni tři Vietnamci, kteří zde získali stipendium a vystudovali vysokou školu. Jeden z nich se oženil s českou studentkou a stal se prvním Vietnamcem žijícím na našem území.

V roce 1954 přijelo do Československa sto vietnamských sirotků, jednalo se o děti funkcionářů z rodin postižených válkou. Děti žily v dětském domově v Chrastavě na Liberecku a cílem bylo získat kvalitní vzdělání. Po čtyřech letech se na žádost vietnamské vlády musely vrátit a jen patnáct nejstarších dětí mohlo zde vystudovat odbornou střední školu. I z této skupiny zde zůstal jeden Vietnamec, který přijal české občanství.

Zásadním mezníkem vietnamské migrace do Československa se stal rok 1973, kdy byla podepsána mezinárodní dohoda o přijímání vietnamských občanů k získání profesních zkušeností. Vietnamská strana nejprve chtěla, aby praktikanti pracovali v zemědělství, ale díky odlišnému podnebí se nedaly zkušenosti ve Vietnamu použít. Odborná příprava vietnamských pracovníků se uskutečňovala jako učební poměr s navazující výrobní praxí, nebo jako odborná příprava dělníků ve výrobních podnicích. Dále vietnamská vláda vybírala nejlepší studenty a ti pak byli přijímáni na předem určenou vysokou školu. Všichni nejdříve museli absolvovat kurz češtiny a teprve poté byli rozmístěni po skupinách po celé republice. Každé skupině velel vietnamský organizátor, který měl za úkol sledovat, zda jsou plněny jasné příkazy ambasády. Existovala zde různá omezení, např. Vietnamec se nesměl stýkat s Vietnamkou, nesměli chodit sami ven, nesměli nosit dlouhé vlasy, džínové košile nebo jiné západní oblečení. Každý prohřešek byl trestán okamžitým odjezdem do Vietnamu. Komunita vietnamských občanů byla uzavřená a to zejména z důvodu odlišné kultury a omezené znalosti jazyka, z politického zázemí obou zemí, z organizace skupin a neustálé hrozby trestu, ale také z časového limitu odjezdu a omezeným možnostem stýkat se s českými občany.

V roce 1981 v Československu žilo asi 35 000 vietnamských občanů, z nichž dvě třetiny pracovaly v dělnických profesích. Postupem času bylo zjištěno, že výdaje na zvyšování kvalifikace jsou pro stát vysoké, a tak začala být snaha využívat vietnamské pracovníky v neatraktivních oborech, v pásové výrobě či na práci, kterou čeští pracovníci nechtěli dělat, čímž se Vietnamci v některých podnicích stali žádanou pracovní silou. Podniky svým zaměstnancům zajišťovaly ubytování, stravování, mzdu a dovolenou. Po ukončení čtyřletého pracovního období si tito mohli odvézt domů zboží v hodnotě padesáti procent svého celkového výdělku, přičemž zboží nepodléhalo clu. Nejčastějším zbožím byly šicí stroje, motocykly, jízdní kola a mopedy. Zlepšení své ekonomické situace se u Vietnamců stalo mnohem větší prioritou než zvýšení kvalifikace, a tak se začala objevovat migrace za úplatu. Neustále zvyšující se počet vietnamských občanů, kteří neumí česky, jejich nelegální obchodování s lákavým zbožím (digitální hodinky, walkmany, džíny) a nákupy nedostatkového zboží začíná vyvolávat u českých občanů negativní postoj. Začínají se zde objevovat znaky rasismu a xenofobie.⁶⁵

Po listopadu 1989 Československo přerušilo se socialistickým Vietnamem veškeré styky a odstoupilo od vzájemných smluv, což znamenalo pro vietnamské studenty a pracovníky návrat domů. Někteří Vietnamci se odmítli vrátit zpět do vlasti a změnili účel a formu svého pobytu, aby zde mohli zůstat. Další skupina Vietnamců se k nám znovu vrací, aby vylepšila svoji ekonomickou situaci. Cílem jejich aktivit je uživit na dobré úrovni rodinu, finančně zabezpečit děti a postarat se o rodiče, kteří jsou ve Vietnamu. Na základě svých předchozích zkušeností si jasně uvědomili, že nejlepší cesta k rychlému zisku je v obchodování, a tak si zařizují živnostenský list a získávají dlouhodobý pobyt za účelem podnikání. Ze začátku si vietnamští obchodníci pronajímali stánky na tržišti a prodávali levné zboží z Asie. V roce 2005 vlastnilo 95% Vietnamců živnostenské listy.

V polovině 90. let stát usnadnil příchod nových migrantů na základě účelu sloučení rodiny, čímž na naše území přijíždějí manželky, děti a příbuzní z Vietnamu.

⁶⁵ ČERNÍK, J., J. IČO a J. KOCOUREK. *S vietnamskými dětmi na českých školách* [online]. Jinočany: nakladatelství HŠH, 2006 [cit. 2012-08-05]. Dostupné z: http://web.mv.cz/dokumenty/S_vietnamskymi_detmi.pdf.

Vidina možnosti zlepšení životní situace, které byly prezentovány některými Vietnamci při svých návštěvách doma, bylo vytváření dojmu úspěšných a bohatých podnikatelů. Důsledkem bylo rozšíření nelegální migrace z Vietnamu na naše území. Nejznámější cesta vedla letecky do Ruska, odtud pak většinou převoz v útrokách kamionů přes Maďarsko, Slovensko až na naše území.⁶⁶

S další vlnou migrace do ČR vzniká i nový fenomén doby tzv. „podnikatelský servis“. Jedná se o vznik nových legálních, ale i nelegálních agentur, které zprostředkovávají cestu a práci v naší zemi. Vietnamští migranti za zařízení veškerých náležitostí pro pobyt zaplatí agentuře 6 000 až 14 000 USD, přičemž běžný plat ve Vietnamu se pohybuje kolem 1000,- Kč. Tito lidé tak přijíždějí do ČR již velice zadlužení, bez znalosti jazyka a zázemí jsou zcela odkázáni na zprostředkovatelích. Často jsou tak zneužíváni k trestné činnosti a jejich pobyt ve většině případů končí jako pobyt nelegální.⁶⁷

Neustálý příliv migrantů z Vietnamu, nárůst nelegálních pobytů, ale také dopad hospodářské krize na ČR mělo za následek, že od 1. 4. 2009 Ministerstvo zahraničních věcí pozastavilo přijímání žádostí občanů Vietnamu o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání, podnikání a účast v právnické osobě a od září 2009 byly na tento druh pobytu stanoveny početní kvóty.⁶⁸

7.2 Vietnamské tržnice a podnikání

Utváření vietnamské komunity v ČR je viditelně spjata se specifickým prostředím mohutných tržnic, velkoobchodů a velkoskladů. Největší velkostržnice jsou v Brně, Chebu, Ostravě a v Praze.

⁶⁶ BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2003 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=107>.

⁶⁷ MARTÍNKOVÁ, Š., E. PECHOVÁ, V. FEISTINGEROVÁ a Y. LEONTIYEVA. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky a kulturní specifika*. Praha: Ministerstvo vnitra, s. 14.

⁶⁸ Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>.

Nejznámější velkostržnice SAPA, známá jako Malá Hanoj, se nachází v Praze na Libuši. Vznik velkostržnic je spojen od samého začátku s pokusy o získání vlastního místa, které bude pod vlivem a správou občanů Vietnamu. Vůdčími osobnostmi byli ti, kteří zde působili již před rokem 1989, získali zde středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání a začali podnikat i v oblasti nelegálních služeb.

První velkostržnice byla zřízena v blízkosti ubytoven pro Vietnamce v Praze 4 - Košík a později se přesunula na velkostržnici PETIS v Praze 4 - Modřany. Tuto stržnici spravoval sice občan ČR, ale udržoval vztah s Asiatkou, se kterou měl později i děti. Po ukončení práce pro komunitu od něj přítelkyně odešla. PETIS byla v roce 1996 uzavřena a byla přesunuta do areálu Masokombinátu Libuš. Vedle této stržnice vzniká nepovolená výstavba konkurenční stržnice BOKAVE v Kunraticích. V roce 1999 byl v stržnici Libuš založen úmyslný požár, přičemž z podpálení byli obviněni zástupci BOKAVE. Po řadě vnitřních bojů včetně vyřizování účtů spjatých s kriminální činností, došlo k dohodě a vytvoření společnosti SAPARIA a.s., která odkoupila Masokombinát Libuš. I když majitelé jsou vypsáni v obchodním rejstříku, spekuluje se i o tichých společnících, kteří vložili do společnosti finance získané nelegální cestou. Nová společnost SAPARIA chtěla využít svých výhod, a tak uvalila jednorázový poplatek ve výši 200 000,-Kč za právo používat prodejní místo. To se ale setkalo s protesty drobných nájemců, kteří nakonec tuto částku platit nemuseli. Ve své podstatě se jednalo o platbu mimo stanovené nájemné.

V roce 2008 se areál SAPARIA a.s. rozšířil o objekt a plochu sousedícího Xaverova. Objekt velkostržnice SAPARIA a.s. lze považovat svou rozlohou a počtem osob za ojedinělý v rámci celé Evropy. Specifikum je v tom, že ho vlastní Vietnamci a občané Číny jsou zde v roli nájemců, což z celosvětového hlediska znamená opačné řazení ve změně hierarchie. Toto je právě dáno větší délkou přítomnosti Vietnamců v ČR, kteří získali oproti Číňanům potřebné znalosti prostředí, naučili se češtinu, studovali zde, pracovali a navázali potřebné kontakty. Naproti tomu fiktivní dovozci zboží prodávaného ve vietnamských stržnicích jsou dnes Číňané, kteří ho prodávají vietnamským trhovcům.

Společnost SAPARIA a.s. pronajímá prostory dvěma způsoby, jedná se o krátkodobý a dlouhodobý pronájem. Krátkodobý pronájem se vztahuje na většinu

stánkařů a nájemců kontejnerů. Tito nájemci se často mění, ale tvoří většinou pravidelnou složku příjmů společnosti. Lze je považovat za pěšáky v obchodním vztahu. Zvláštností jsou tzv. dlouhodobí nájemci, kteří mají pronajaté prostory a budovy na 99 let. Ve své podstatě jde o další nevidované akcionáře, kteří platí část nájmů dopředu na několik let a jejich vložený kapitál umožňuje další investice. Tito dlouhodobí nájemci mohou prostory dále pronajímat dalším osobám a společnostem, čímž vzniká řetězec nájemců a nájemníků, který je obtížné vysledovat až ke konečnému uživateli.⁶⁹

V současné době se zde nachází 1260 prodejních míst, 1245 podnikatelů a živnostníků, 1220 společností podle IČO a 350 skladových kontejnerů. Denně podle reálného odhadu navštíví areál více než 5000 osob. V areálu se jednak prodává běžný sortiment jako je oblečení, domácí potřeby nebo potraviny, ale také je tu k dispozici školka, lékař, advokátní kancelář, Česká spořitelna, Western Union, prodejci letenek, mobilních telefonů, restaurace, bufety, kasina, sport bary, svatební salón, knihkupectví, redakce několika periodik, nahrávací studio a dva kulturní sály pro více než pět set lidí. Ročně se tu koná kolem padesáti tradičních asijských svateb, ale také plesy a oslavy tradičních svátků. V areálu jsou také kanceláře občanských sdružení a studentské spolky mladých Vietnamců. V areálu je Buddhistický chrám s modlitební místností, kam Vietnamci přinášejí obětní dary.⁷⁰

Na druhou stranu je velkoobchod využívána k páčání trestné činnosti a přestupkům. Základním problémem je nabízení padělaných značkových výrobků. Vedení SAPA vydalo nařízení, kde zakázalo prodej zboží porušující ochranné známky v celém areálu. Trhovci však tuto situaci vyřešili tak, že potenciální kupce odváží mimo areál, k vlastním skladům. Další z možností jsou pak úkryty nelegálního zboží ve skříšcích pod podlahou prodejních stánků nebo tzv. lichých prostorách mezi jednotlivými stánky, kam berou pouze zahraniční nebo prověřené zákazníci. V rámci kontrolních akcí Celní správy ČR či PČR se obchodníci snaží stánky uzavírat nebo naopak od nich utéct.

⁶⁹ Interní zpráva PČR ČR.

⁷⁰ SAPA. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sapa>.

Rozsáhlá komunita umožňuje také uvnitř tržnice nalezení práce s okamžitým ziskem, získání kontaktů pro déletrvající úryt, ale také získání kontaktů na padělatele dokladů či převaděče. SAPA je známa také prodejem nekolokovaných lihovin, cigaret či distribucí drog. Uvnitř tržnice došlo v minulosti k několika vraždám na občanech Vietnamu.

Za rok 2011 policie v SAPĚ prověřila 2000 lidí a 350 prodejních míst, zadržela 10 hledaných a 10 vyhoštěných osob, 17 lidí s nelegálním pobytem a odhalila 17 případů drogové kriminality a zabavila zboží v hodnotě 137, 3 milionu korun.⁷¹

Areál SAPA je jedním z nejviditelnějších míst, kde se projevují problémy při soužití dvou rozdílných komunit. V rámci integrace cizinců do společnosti můžeme říct, že SAPA je obrovský trychtýř, přes který projde skoro každý Vietnamec, který přijel na naše území a tak zde má možnost získat prvotní informace a kontakty. Informace jsou však někdy podávány zkresleně a vzniká zde riziko zneužívání nově příchozích Vietnamců. Tuto problematiku se snaží řešit místní radnice, která z prostředků Operačního programu – lidské zdroje a zaměstnanost, pořádá vzdělávání pro lidi z komunity pracující v areálu SAPA. Zde získávají znalosti s právním řádem ČR, o ochraně spotřebitele, hygieně, vzdělávacím systému, o mentalitě a způsobu života v ČR, ale také odborné znalosti z různých profesí. Absolventi kurzů jsou pak lépe schopni pochopit kulturu a život na našem území, uvědomují si své možnosti, ale také povinnosti a jejich integrita do společnosti je mnohem snazší než pro lidi uzavřené v komunitě.⁷²

V současné době dochází k přesunu podnikání z tržnic do kamenných obchodů. Vietnamci se již nezabývají jen prodejem levného oblečení a elektroniky, ale objevují se zde řetězce nehtových studií či sportovních potřeb. Na českém trhu se objevují úspěšné

⁷¹ Interní zpráva PČR ČR.

⁷² Evropský sociální fond v ČR: OP LZZ pomáhá zlepšovat situaci v areálu SAPA. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [online]. 2008, 2012 [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/op-lzz-pomaha-zlepsovat-situaci-v-arealu-sapa>.

firmy, které vlastní vietnamští majitelé, jedná se zejména o řetězec prodejen sportovních potřeb Sportisimo či asijské jídelny s rychlým občerstvením Panda a Li Vu.⁷³

Nejvíce kamenných obchodů je zaměřeno na prodej potravin. V Česku je dnes více než 3000 vietnamských večerek. Večerky si Vietnamci zpravidla otevírají jako svůj rodinný podnik, čímž nemusí zaměstnávat další zaměstnance. Na rozdíl od Čechů jsou velmi pracovití, což znamená, že pracují od velmi brzkého rána do pozdních hodin, neznají volné víkendy a snaží se nakupovat zboží pro svůj prodej za co nejnižší cenu.

Do jaké míry mají Vietnamci rozjetý svůj byznys, se odvíjí od toho, kdy přišli do ČR. Původní vietnamská komunita, která již překonala problémy zejména s jazykem, je v podnikání velmi úspěšná. Jejich děti hlídají „české tety“, které na ně mluví česky, navštěvují české školky a později školy. Pro vietnamské rodiče je vzdělání nejdůležitější valutou a nejcennější investicí. Nechtějí, aby jejich děti prodávaly ve stáncích jako oni, ale naopak mají vysoké cíle a snahu dosáhnout profesních úspěchů. Tyto rodiny jsou nyní již plně integrovány a společnost je poměrně bez problémů přijímá.

Na druhé straně zde stále existuje komunita Vietnamců, která nemá zájem a ani možnost kvůli neznalosti jazyka a prostředí se vzdělávat a integrovat. Tato komunita pak má tendenci se vnitřně stmelovat a separovat od majoritní skupiny a směřuje tak k vytváření vietnamských ghett.

7.3 Nelegální migrace

Nemalou část vietnamské komunity tvoří také nelegální migranti. *„Vo svete neexistuje univerzálna definícia fenoménu nelegálnej migrácie. Podstatou väčšiny národných definícií je však pohyb migrantov cez hranice iného štátu a/alebo ich pobyt*

⁷³ UHEREK, Z., Z. KORECKÁ a T. POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: Vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 180.

či práce na teritoriu iného štátu v rozpore s jeho zákonmi⁷⁴“. V souvislosti se vstupem ČR do schengenského prostoru jsou od roku 2008 sledovány dvě kategorie nelegální migrace, kdy u první sledujeme nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR (mezinárodní letiště) a u druhé se jedná o nelegální pobyt (cizinci na území porušující zákon).

Tab. 4: Nelegální migrace občanů Vietnamu na území ČR od roku 2008

ROK	NELEGÁLNÍ MIGRACE			OBČANÉ VIETNAMU		
	Nelegální pobyt	Přes vnější schen. hranice ČR	Celkem (zjištěno osob)	Nelegální pobyt	Přes vnější schen. hranice ČR	Celkem nelegální migrace (zjištěno osob)
2008	3661	168	3829	316	5	321
2009	4267	190	4457	389	13	402
2010	2848	140	2988	310	10	320
2011	3280	80	3360	341	3	344

Zdroj: Statistické údaje občanů Vietnamu v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

V letech 1993 – 1999 bylo cizincům, kteří se provinili proti zákonům ČR, vydáváno dle starého zákona o pobytu cizinců z roku 1993 rozhodnutí o zákazu pobytu v České republice. Od 1. 1. 2000 vydává cizinecká policie na základě ustanovení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozhodnutí o správním vyhoštění.

V období od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2011 vydaly orgány cizinecké policie 74 386 cizincům rozhodnutí o zákazu pobytu, resp. o správním vyhoštění. U občanů

⁷⁴ DIVINSKÝ, B. *Migrační trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. s. 59.

Vietnamu odpovídá ve statistikách vykázaný počet osob, jimž bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, vývoji v nelegální migraci, s nímž úzce souvisí.

Tab. 5: Rozhodnutí o správním vyhoštění pro občany Vietnamu v letech 2002/2011

Rok	Celkem rozhodnutí	Občané Vietnamu	
		vyjádřeno v čísle	vyjádřeno v %
2002	12700	520	4,1
2003	14176	495	3,5
2004	15194	584	3,8
2005	10094	431	4,3
2006	6960	289	4,2
2007	4629	426	9,2
2008	2909	256	8,8
2009	3064	363	11,8
2010	2507	306	12,2
2011	2153	280	13,0

Zdroj: Statistické údaje občanů Vietnamu v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

V minulosti docházelo k nedovoleným přechodům státní hranice do ČR skupinami státních příslušníků Vietnamu v úkrytech nákladních automobilů, především ze Slovenska a Polska. Na našem území již byly pro ně připraveny doklady k pobytu na území ČR.

V současné době můžeme konstatovat, že nelegální překročení státní hranice má skrytou podobu. Snahou převaděčů je zajištění legálního vstupu na území ČR. Získání pozvání k žádostem o víza a obstarávání dalších náležitostí je velmi výnosný obchod. Ve Vietnamu působí na „trhu“ s vízy několik skupin zprostředkovatelů, kterým žadatelé zaplatí v případě kladného vyřízení víza značné sumy.

Žádosti o krátkodobá i dlouhodobá víza/povolení k pobytu jsou připravovány tzv. „na zakázku“ - bankovní účty jsou zakládány těsně před podáním žádosti, většinou u stejné banky a se stejným vkladem; zprostředkovatelé zajišťují registraci v systému Visapoint, vyplnění formulářů, překlady do českého jazyka atd. Pokud jde o zvoucí osoby, bylo zjištěno, že občany Vietnamu zvou do ČR stále stejní občané ČR. Žadatelé o víza z Vietnamu zvoucí české občany vlastně neznají, kontakt na ně údajně získávají od jiných známých – krajanů, žijících v ČR. Proces podání takových žádostí provází vždy stejný scénář - letenka je rezervovaná ve stejné kanceláři, stejné je datum odletu a příletu, ubytování je zajištěné ve stejném hotelu a pozvání je ověřené ve stejném časovém období. Panuje důvodné podezření, že činnost zvoucích českých občanů je organizovaná a pozvání slouží k napomáhání migrace cizinců do schengenského prostoru.

Další hrozbou migrace s cílem získání pobytu na území ČR je získání pobytu za účelem sloučení s občanem ČR – účelové sňatky nebo přiznání otcovství, které spočívá v tom, že se Vietnamec za peníze nechá zapsat na matrice jako otec českého dítěte. Cizinec, který je na základě jeho prohlášení zapsán do matriky jako otec dítěte, nemusí nikde dokladovat svůj statut pobytu, a přestože v době zapsání do matriky pobývá v ČR nelegálně, často několik roků bez jakéhokoli dokladu a řádně zjištěné identity, získává v ČR okamžitě trvalý pobyt z důvodů sloučení rodiny.

Specialitou vietnamského organizovaného zločinu je falšování dokladů, zejména cestovních dokladů (napomáhá jim v tom fyzická podobnost Asiatů), veřejných listin, trestních rejstříků, potvrzení o studiu atd.⁷⁵

⁷⁵ Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-07-11]. Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/).

7.4 Organizovaný zločin

Většina Vietnamců přijíždí do ČR s nadějemi na rychlý výdělek a opětovný návrat domů. Na jedné straně touha po zisku, na druhé straně pak obrovská zadluženost vietnamských přistěhovalců za cestu vytváří ideální prostředí pro kriminální činnost.

Nejrozšířenější aktivita vietnamského organizovaného zločinu je hospodářská kriminalita, která představuje zásadní problém, který je umocněn latencí této kriminality a obrovskými zisky. Jedná se především o dovoz, vývoz a výrobu padělaného zboží, pašování cigaret a alkoholu. Trestná činnost tak směřuje k daňovým podvodům. K dovozu zboží jsou využívány „nastrčené“ firmy na jména jedinců, kteří již trvale odcestovali do Vietnamu a na které je dovážené zboží celně deklarováno pomocí padělaných dokladů o koupi a hodnotě zboží. Po zaplacení sníženého cla je dovezené zboží se ziskem prodáno, avšak daňová povinnost (DPH a daň z příjmu) není splněna.

Finance získané z nelegálních obchodů jsou určeny pro organizovaný zločin. Velké částky peněz jsou od nás distribuovány letecky přímo do Vietnamu pomocí kurýrů nebo využíváním systému „hawala“. Tento systém je postaven na síti bankéřů a obchodníků se zlatem, u kterých se skládá finanční hotovost, kterou si pak může příjemce vyzvednout v kterékoliv zemi na světě, kde je systém hawala organizován. Tyto transakce jsou v podstatě nezjistitelné, protože peníze fyzicky zemi neopouštějí a tak není možné vystopovat žádné doklady o těchto převodech.⁷⁶

Drogová kriminalita v posledních letech ve vietnamském organizovaném zločinu stále roste. Je zaznamenán obrovský nárůst zřizování hydroponických pěstíren. Pěstování marihuany je charakteristické nízkými pořizovacími náklady a vysokými zisky. Drogy jsou pak prodávány na domácím trhu nebo směřují do zahraničí.

Fenoménem vietnamského organizovaného zločinu je obchod s lidmi. Jedná se především o obchodování za účelem prostituce a otrocké práce. Otrocké práce provádějí Vietnamci, kteří nemají finance na splacení svých dluhů. Pracují zejména

⁷⁶ NOVOTNÝ, G. Vietnamci a organizovaný zločin v České republice. *Lidovky.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-07-05]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: [lidovky.cz>bigblogger.lidovky.cz>georgefranknovotny.bigblogger.lidovky.cz>Politika-jak to vidím já.](http://lidovky.cz>bigblogger.lidovky.cz>georgefranknovotny.bigblogger.lidovky.cz>Politika-jak-to-vidim-ja)

v pěstírnách marihuany, nelegálních výrobnách cigaret, alkoholu a textilu. Těmto novodobým „otrokům“ jsou zabaveny doklady, odepřen kontakt s rodinou, někdy i volný pohyb. Jedná se zpravidla o absolutní podřízenost vůči věřiteli.

Uzavřenost vietnamské komunity je jednou z nejzávažnějších překážek práce policie s ohledem na působení vietnamských organizovaných skupin. Policie ČR se často setkává s tvrzením komunity, že si problémy vyřeší rychleji, účinněji a sami. Tento stav, který zdánlivě zjednodušuje práci policie a chrání občany ČR tím, že izoluje kriminalitu Vietnamců na úzký okruh členů vietnamské komunity, je velice nebezpečný. Umožňuje totiž existenci takřka paralelního státu v rámci ČR, který se vymyká kontrole veřejných orgánů a funguje podle vlastních pravidel.

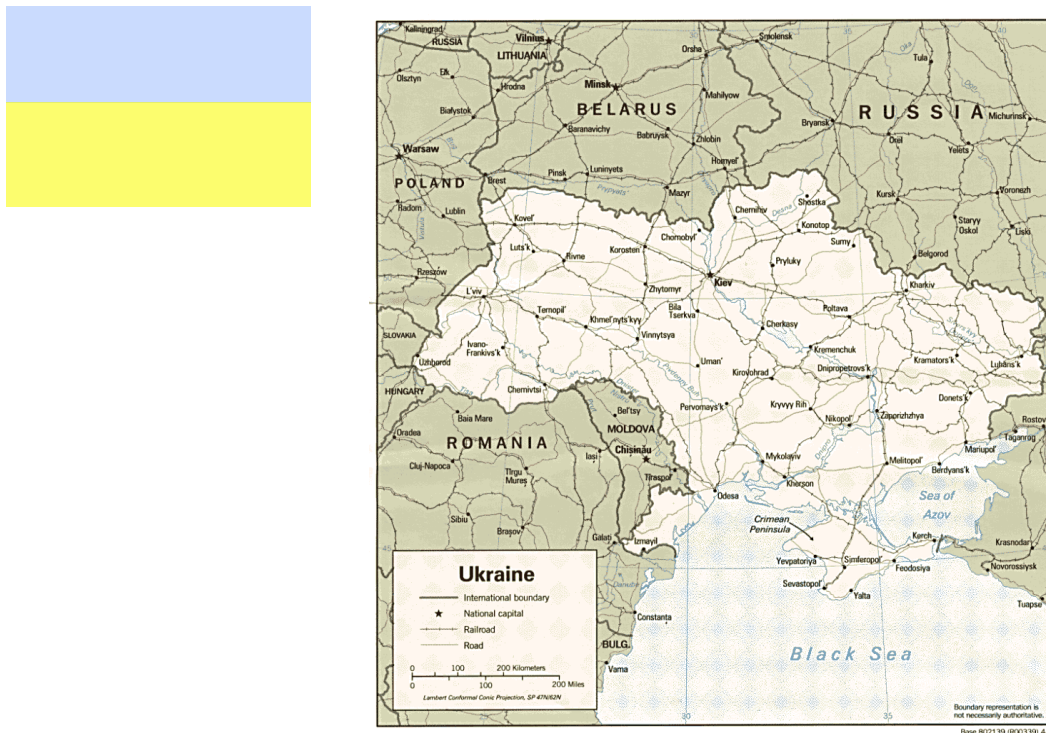
8. UKRAJINCI

Ukrajina je země ležící ve východní Evropě; na východě hraničí s Ruskem, na jihozápadě s Moldavskem, Rumunskem, na západě s Maďarskem, Slovenskem a Polskem, na severu s Běloruskem. Jižní hranice je tvořena Černým a Azovským mořem. Ukrajinská republika získala nezávislost roku 1991 po rozpadu Sovětského svazu. Hlavní město je Kyjev. Ukrajina je zakládajícím členem Společenství nezávislých států.

Ukrajinská ekonomika byla druhou největší v rámci Sovětského svazu. Po jeho rozpadu bylo nastoleno tržní hospodářství, jehož nástup v podobě „šokové terapie“ byl velice bolestný. Zemi postihla hyperinflace, mnoho podniků ukončilo výrobu, privatizace probíhala neprůhledným způsobem. Situace se částečně stabilizovala po roce 1996 po zavedení nové měny, ukrajinské hřivny.

V prvních letech 21. století ukrajinská ekonomika nastoupila poměrně rychlý a stabilní růst, přesto hospodářství nadále nese znaky postsovětské ekonomiky orientované na obory s nízkou přidanou hodnotou a převahou těžkého průmyslu. Největšími obchodními partnery jsou země Evropské unie, Rusko a Turecko.

Obr. 2: Ukrajina a její státní vlajka

Zdroj: Statistické údaje občanů Ukrajiny v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: www.rscpp.pcr.cz.

Občané Ukrajiny podléhají při vstupu do ČR vízové povinnosti. Státní příslušníci Ukrajiny, kteří jsou držiteli platných diplomatických pasů, mohou vstoupit a pobývat na území smluvních států bez víza po dobu, která nepřekročí 90 dnů během 6 měsíců (Dohoda mezi ES a Ukrajinou o usnadnění udělování víz, která vstoupila v platnost 1. 1. 2008).

Od 1. 4. 2009 Ministerstvo zahraničních věcí pozastavilo přijímání žádostí občanů Ukrajiny o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání, podnikání a účast v právnické osobě a od září 2009 byly na tento druh pobytu stanoveny početní kvóty. Přesto jsou občané Ukrajiny nejpočetnější skupinou cizinců, kteří měli k 31. 12. 2011 povolen pobyt na území České republiky.⁷⁷

⁷⁷ Statistické údaje občanů Ukrajiny v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: www.rscpp.pcr.cz.

**Tab. 6: Počet občanů Ukrajiny s povoleným pobytem na území České republiky
v letech 2005/2011**

ROK	CELKEM CIZINCŮ V ČR			Z TOHO OBČANÉ UKRAJINY		
	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt	Celkem	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt	Celkem
2005	110598	167714	278312	15334	72455	87789
2006	139185	182271	321456	25408	77186	102594
2007	158018	234069	392087	32619	93907	126526
2008	172018	255374	438301	40674	91291	131965
2009	181161	252144	433305	43727	88250	131977
2010	189962	235339	425301	46840	77499	124339
2011	198051	238338	436389	50216	68809	119025

Zdroj: Statistické údaje občanů Ukrajiny v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: www.rscpp.pcr.cz.

V roce 2011 bylo celkem zaregistrovaných 119 025 občanů Ukrajiny s povoleným pobytem v České republice, z toho 50 216 osob mělo povoleno trvalý pobyt a 68 809 osob pobývalo v České republice v rámci dlouhodobého pobytu

8.1 Historie migrace Ukrajinců na území České republiky

Přítomnost Ukrajinců na území ČR můžeme zaznamenat již v 16. a 17. století, kdy k nám přicházeli studenti studovat na vysokých školách v Praze a Olomouci nebo kozáci jako vojáci.

Koncem 18. století byla část Ukrajiny (Halič a Bukovina) připojena k habsburskému soustátí a od 19. století můžeme hovořit o intenzivnější migraci do ČR. V tomto období k nám z politických důvodů přichází zejména haličská inteligence, která je na počátku 20. století velmi aktivní. Československý stát poskytl pro potřeby a zájmy uprchlíků finanční podporu. Byla založena ukrajinská vysoká škola v Praze, vyšší pedagogický institut, umělecká akademie, gymnázia, ukrajinské divadlo a také mnoho spolků s různým zaměřením. Vydávaly se knihy, učebnice, slovníky a různé příručky.

Situace všech Ukrajinců se výrazně zhoršila v důsledku německé okupace, kdy gestapo ukončilo činnost spolků a někteří zástupci studentů a inteligence byli pronásledováni a následně vězněni. V průběhu druhé světové války se na naše území dostávali další ukrajinští političtí uprchlíci, kteří nechtěli žít ve stalinském režimu, ale před příchodem sovětské armády opustili naše území a ti co neodešli, byli deportováni do trestních táborů na území SSSR, kde část z nich zemřela.

Po druhé světové válce a zejména v období sovětské okupace se rozvoj ukrajinské kultury zastavil až do roku 1989, a tak byla většina původních ukrajinských migrantů postupně asimilována do majoritní společnosti.⁷⁸

V roce 1991 se rozpadl Sovětský svaz a 24. 8. 1991 se Ukrajina stala nezávislým samostatným státem. V tomto období se Česká republika pro Ukrajince stává optimálním cílem pracovní migrace, protože pobyt na našem území je prakticky neomezen. Ze začátku přijíždějí do ČR lidé, kteří neznají místní poměry, a tak dochází k nabízení vlastní práce potencionálním zaměstnavatelům na tzv. burzách práce pod otevřeným nebem, jako například na pražském Výstavišti v Holešovicích.

Po získání zkušeností na našem území probíhá další migrace tak, že příbuzní a známí si předávají informace o pracovních místech, někdy si i místa přebírají. Investice do migrace byly minimální, šlo pouze o zaplacení cesty a získání znalostí, jak práci získat.

⁷⁸ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v české republice*. Praha: Portál, 2001, s. 81-85.

Od poloviny 90. let se začínají objevovat soukromé organizace, které jsou schopny sehnat práci a usnadnit tak Ukrajincům pobyt na našem území. Tyto organizace začínají vznikat v období počínající ekonomické světové krize, kdy sehnat práci začíná být těžší a zprostředkující organizace si rychle uvědomují možnost snadného výdělku na základě svých kontaktů. Také pro velké podniky bylo výhodnější najímat na práci firmy a ne jednotlivce, protože odpovědnost za pracovníky nesla zprostředkující firma.

Dne 18. 6. 2000 došlo mezi Českou republikou a Ukrajinou k zavedení vízové povinnosti. Český stát se tak snaží o regulaci migrace na základě vytvoření překážky v podobě víz, kterou lze v případě splnění zákonných podmínek odstranit a umožnit vstup na území. Nutnost získat vízum pro pobyt na území ČR se stala spouštěcím momentem pro vytvoření tzv. „klientského systému“.⁷⁹

8.2 Klientský systém a zaměstnávání

Klientským systémem nazýváme síť vztahů a služeb, jejichž cílem je zprostředkování pracovního místa pro migranta. Základními pojmy v tomto systému jsou migrant (pracovník), zprostředkovatel – klient (ten, který zajišťuje práci) a patron (zaměstnavatel).

Zprostředkovatelé pocházejí z úspěšnějších migrantů, kteří se dokázali rychle zorientovat v pracovním prostředí a efektivněji využít nové příležitosti. Jejich základní náplní je vyhledávání potencionálních migrantů na Ukrajině nebo na našem území. Na Ukrajině vyjíždí do vesnic, kde pro sezvané muže pořádají informační schůzky nebo oslovují čekající osoby na vízum přímo před ambasadou. Na našem území probíhá osobní kontakt na nádražích, kam Ukrajinci přijíždí, nebo pomocí vylepených inzerátů na sloupech s kontaktními čísly.

⁷⁹ UHEREK, Z., Z. KORECKÁ a T. POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: Vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 132-137.

Zprostředkovatelé se při prvním kontaktu s migrantem snaží vytvořit přátelské prostředí, přičemž nabízejí své služby. Nabídka v současné době je již velmi široká, jedná se o zajištění potřebných dokladů a povolení, obstarání pracovního místa, ubytování, stravování a případně další služby. Někteří zprostředkovatelé si zakládají přímo agentury práce, což znamená, že jsou zároveň i oficiálními zaměstnavateli dotyčných migrantů, organizují jejich práci, hledají nové zakázky, vykonávají dohled nad jejich prací, odvádějí povinné dávky a vyplácejí je. Většina agentur práce však vykonává svoji činnost nelegálně. Mnozí migranti dávají přednost zajištění komplexního servisu, který je sice dražší, ale zároveň se o nic nemusí starat.

Po přistoupení na určené podmínky dochází k uzavření kontraktu a vzniká oboustranný závazek. Kontrakt není nikdy uzavírán písemně, ale pouze ústní formou a předáním smluvených financí. Migrant se může zavázat, že v prvních měsících bude pracovat bez nároku na odměnu, aby zaplatil zprostředkovatele. Náklady na cestu do ČR se pohybují v kolem 3000,- Kč bez zprostředkovatele. Pokud zajišťuje zprostředkovatel komplexní servis, včetně bezproblémového průjezdu hranic, jsou náklady vyčísleny do 500 USD.

Na našem území pak prostředník zajišťuje práci zejména na tzv. sekundárním trhu práce, což jsou práce většinou fyzicky náročné, málo placené a čeští zaměstnanci o ně nemají zájem. Jedná se především o práce na stavbách, v pekárnách, velkoskladech, supermarketech, restauracích, nemocnicích, farmách nebo v průmyslových podnicích. Pracovní doba je minimálně dvanáct hodin (někdy i více), pracovní podmínky jsou často nevyhovující, z čehož plynou časté úrazy a onemocnění. Podle vykonané práce se odvíjí finanční ohodnocení. Zprostředkovatel si vede přehled o odpracovaných hodinách, vyčíslí cenu práce a strhne si vlastní zisk. Když si migrant platí zvlášť ubytování, stravu a ještě musí živit rodinu na Ukrajině, dochází nezřídka k situaci, že se ocitá v existenčním ohrožení.⁸⁰ Vystoupení z podřízeného vztahu je velmi problematické. Aby zprostředkovatel nepřišel o lehký výdělek, snaží se využít své moci a zastrážit migranta. Jedná se především o zatajení pracovní smlouvy, zadržování mezd, dokumentů, zadlužování, případně výhrůžky.

⁸⁰ INTERMUNDIA, o.p.s. *Výzkum obchodu s lidmi především za účelem nucené práce* [online]. 2005 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: http://web.mv.cz/obp/obchod_lidi/obchodlidi.html.

Na činnost zprostředkovatelů-klientů se velmi rychle zaměřily skupiny ukrajinského organizovaného zločinu, které zde našly velmi snadný zdroj poměrně vysokých příjmů. Organizovaný zločin zajišťuje zprostředkovatelům tzv. ochranu, což znamená, že za určitou měsíční sumu mohou tito nadále podnikat a zároveň jsou chráněni před konkurenčními vyděrači. Tímto se vytváří jasná hierarchie klientského systému, kdy na vrcholu stojí organizovaný zločin, pod ním funguje klient-zprostředkovatel a na nejnižší příčce se ocitá migrant-pracovník.⁸¹

Ukrajinci se nejčastěji zdržují v Praze a velkých městech, kde je nejvíce pracovních nabídek. Ze statistických údajů za rok 2011 vyplývá, že bylo uděleno celkem 35 250 pracovních povolení Ukrajincům. Toto je číslo, které ukazuje, že právě občané ukrajinské národnosti žádají v ČR nejčastěji o povolení pobytu za účelem zaměstnání.

Toto povolení Úřad práce vydá pouze tehdy, pokud o něj nemá zájem občan ČR nebo Evropské unie. Jestliže je Ukrajinci povolení vydáno, stanoví přesně druh práce, konkrétního zaměstnavatele, konkrétní místo výkonu práce, dobu povolení. Základním pravidlem je to, že nesmí proběhnout žádná změna, aniž by byla uvedena a zaznamenána do povolení. Zásadní problém se objevil s nastupující krizí, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo nový pokyn, platný od 1. 7. 2012, pro Úřady práce v ČR, kdy stanoví nové podmínky pro udělení povolení k zaměstnání pro cizince z třetích zemí. Výraznou novou podmínkou v pokynu je bod, který stanoví nevydávat cizincům nová pracovní povolení k zaměstnání na volná pracovní místa, u nichž zaměstnavatelé požadují nižší stupeň kvalifikace, než je ukončené středoškolské vzdělání s maturitou. Ta povolení k zaměstnání, která již byla dříve cizincům vydána, se mohou prodlužovat pouze tehdy, není-li pracovní místo možno obsadit evidovaným uchazečem o zaměstnání. Maximální doba prodloužení je 6 měsíců. Tento pokyn, je tak silně likvidační nejen pro zaměstnavatele, kteří budou muset zaučovat nové pracovníky, ale zejména pro migranty, kteří zde pracují legálně již několik let, naučili se jazyk

⁸¹ *Neregulérní pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení* [online]. Grafokon, 2008[cit. 2012-09-12]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Sbornik_neregulerni_migrace.pdf.

a mají zde i rodiny. Výsledkem takovéto politiky je, že Ukrajinci mění účel pobytu ze zaměstnání na podnikání.

Na základě získání živnostenského listu a následně udělení povolení k pobytu za účelem podnikání, splňují podmínky pobytu, pokud budou vyvíjet podnikatelskou činnost. Bohužel díky změně účelu pobytu, která byla víceméně vynucená, se tak na našem území pohybuje spousta Ukrajinců – podnikatelů, kteří využívají tzv. „švarc-systém“. Tento systém je postaven na tom, že vlastníci živnostenského listu ve skutečnosti pracují jako zaměstnanci, přičemž ještě dle zákona musí odvádět povinné dávky a platit vyšší zdravotní pojištění.

Jestliže je cizinec kontrolován cizineckou policií při výkonu práce, na kterou nemá vydaný živnostenský list, pak se dostává do situace nelegálního výkonu zaměstnání, za což mu je zpravidla ukončen pobyt na území ČR. Na takovéto podmínky, které nabízí naše společnost, začínají Ukrajinci reagovat častým odchodem z území ČR, i když právě u nich, díky podobné kultuře a mentalitě, je integrace velice snadná.

8.3 Nelegální pobyt

Ukrajinci zauímají první místo v počtu zjištěných osob při nelegální migraci. Prvotní problém se vyskytuje již při podávání žádostí o víza do ČR přes zastupitelský úřad, kdy na základě pohovorů bylo zjištěno, že ve velké míře se jedná o žádosti formální a účelové. V případech, kdy si podávají žádost za účelem studia, jsou často zjištěny skutečnosti, že žadatel není schopen uvést zásadní informace, týkající se samostatného studia, jako je obsah a délka studia, podmínky přijetí, název a sídlo školy.

V dalších případech cizinci dokládají ke svým žádostem za účelem podnikání výpisy z obchodního rejstříku společností, které byly ve většině případů založeny v roce 2011. Jedná se zejména o rodinné společnosti, v nichž většina žadatelů má působit jako manažer či ředitel. Všechny společnosti mají totožný předmět podnikání – výroba,

obchod a služby jinde neuvedené. Činnosti jsou různorodé, od vytváření internetových stránek, po organizaci svateb občanů Ukrajiny v ČR.

Pokud je zjištěno účelové podání žádosti, tak jsou žádosti zpravidla zamítnuty. Bohužel není v silách policie každou žádost prověřovat, a tak se k nám podle statistických údajů dostává mnoho Ukrajinců legálně, avšak po uplynutí povolení svůj pobyt neukončí ve stanovenou dobu a zůstávají zde nelegálně. Někdy se stává, že se cizinec dostává do nelegálního postavení, aniž by o tom vůbec věděl. To jsou právě již zmiňované případy, kdy zprostředkovatel, který zajišťuje nebo zadržuje dokumenty, nesdělí migrantovi platnost pobytu.

Tab. 7: Nelegální migrace v České republice k 31. 12. 2011 – TOP dle kategorií

		NELEGÁLNÍ POBYT		NELEGÁLNÍ MIGRACE PŘES VNĚJŠÍ SCHEM. HRANICI ČR	
		Zjištěno osob	Vyjádřeno v %	Zjištěno osob	Vyjádřeno v %
Občané EU		195	5,9	0	0
Občané třetích zemí		3085	94,1	80	100
Celkem		3280	100,0	80	100
Nejčastější státní příslušnosti	Ukrajina	1123	34,2		
	Rusko	346	10,5		
	Vietnam	341	10,4		
	Uzbekistán			11	13,8
	Kazachstán			9	11,3
	Ukrajina			6	7,5

Zdroj: Statistické údaje občanů Ukrajiny v České republice. In: *ŘSCP PČR: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: [//www.rsepp.pcr.cz/](http://www.rsepp.pcr.cz/).

V roce 2011 bylo při nelegální migraci zajištěno celkem 1 129 občanů Ukrajiny, z toho bylo 1 123 osob zjištěno při nelegálním pobytu na území ČR a 6 osob při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici.

Tab. 8: Nelegální migrace občanů Ukrajiny na území České republiky v letech 2008/2011

ROK	NELEGÁLNÍ MIGRACE			OBČANÉ UKRAJINY		
	Nelegální pobyt	Přes vnější schen. hranice ČR	Celkem (zjištěno osob)	Nelegální pobyt	Přes vnější schen. hranice ČR	Celkem nelegální migrace (zjištěno osob)
2008	3 661	168	3 829	1 547	55	1 602
2009	4 267	190	4 457	1 502	20	1 522
2010	2 848	140	2 988	953	18	971
2011	3 280	80	3 360	1123	6	1 129

Zdroj: Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: [//www.rscpp.per.cz/](http://www.rscpp.per.cz/).

V roce 2011 došlo k celkovému snížení vydání rozhodnutí o správním vyhoštění, přesto občané Ukrajiny zaujímají opět první místo s udělením 973 správních vyhoštění, což je 45% z celkového počtu udělených rozhodnutí.

Tab. 9: Rozhodnutí o správním vyhoštění pro občany Ukrajiny v letech 2001/2011

Rok	Celkem rozhodnutí	Občané Ukrajiny	
		vyjádřeno v čísle	vyjádřeno v %
2001	11064	5252	47,5
2002	12700	7117	56,0
2003	14176	8914	62,9
2004	15194	10158	66,9
2005	10094	6527	64,7
2006	6960	4482	64,4
2007	4629	2541	54,9
2008	2909	1323	45,5
2009	3064	1155	37,7
2010	2507	1017	40,6
2011	2153	973	45,0

Zdroj: Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online], 2011 [cit. 2012-11-07].
Dostupné z: [//www.rscpp.per.cz/](http://www.rscpp.per.cz/).

8.4 Organizovaný zločin

Ukrajina jako taková, je zemí s velkými rozdíly v příjmech, kdy na jedné straně jsou lidé velmi bohatí, kteří se zabývají byznysem a na straně druhé jsou lidé nezaměstnaní nebo pracující s nízkými příjmy, kteří každý měsíc bojují o přežití. Tyto rozdílnosti, ale i víra v lepší život v jiných zemích, vytváří důležité základy pro vykořisťování a obchodování s lidmi. Obchodování s lidmi je vždy spojeno se závažným porušováním lidských práv obětí.

Existuje výrazný rozdíl mezi nelegální migrací a obchodováním s lidmi. Kontrakt mezi převaděčem a nelegálním migrantem bývá ukončen okamžikem nelegálního překročení hranice země, do níž měl migrant v úmyslu se dostat. Naproti tomu pro oběť obchodování s lidmi okamžikem překročení hranic cílové země začíná její zneužívání a vykořisťování.

Nejdůležitějšími přitahujícími faktory pro oběti z Ukrajiny jsou ekonomické podmínky a rodinná situace. Většina obětí pochází z chudých a početných rodin, kde častým jevem je zejména alkoholismus, násilí, závažná onemocnění a omezené životní příležitosti. Právě z těchto poměrů vychází mnoho žen, které jsou svobodné matky, vdovy nebo manželky nezaměstnaných mužů. Ke zlepšení svých životních podmínek, jsou ženy často k migraci povzbuzovány svými příbuznými, nevědouce o možném nebezpečí vykořisťování. Hlavním druhem vykořisťování zaznamenaných u ukrajinských ženských obětí obchodu s lidmi je sexuální vykořisťování.

Najímání žen je spojeno s tzv. náboráři, kteří mají za úkol vyhledávat ženy, kterým nabízí dobře placené práce, servírky, tanečnice, hostesky, opatrovnice a chůvy. Náboráři jsou zpravidla Ukrajinci, kteří se snaží vytvářet pocit důvěry různými nereálnými sliby, i když již v tomto období vědí, že hlavní nebo dokonce jedinou náplní činnosti obětí bude prostituce. Důmyslnější metodou náborování je „milenecká

strategie“, kde organizátor na základě emocionálního vztahu navrhne migraci jako společný životní projekt a při tom podniká kroky k prodeji ženy do zahraničí.⁸²

Ukrajinky většinou do ČR přijíždějí na základě krátkodobého či dlouhodobého víza, za účelem studia nebo zaměstnání. Zde jsou příslušníky organizované skupiny nuceny k prostituci v nevěstincích, eskortních agenturách nebo nočních klubech. Ty, které nespolupracují, jsou někdy bity nebo dopovány drogami, dokud se nestanou poslušnější. V současné době mění organizátoři svůj přístup a zacházení s oběťmi směrem k menšímu fyzickému násilí a větší psychologické manipulaci, čímž se stává tento trestný čin skrytější. Jedná se především o verbální násilí, vyhrožování směrem k rodině na Ukrajině a vysokému zadlužování.

Na Ukrajinky zde dohlíží manažeři klubů, tzv. bílí koně. To jsou zpravidla lidé české národnosti, kteří řídí noční kluby a zajišťují dívkám práci, ubytování, stravu a plat. Hlavou celé organizace je tzv. boss, který žije na Ukrajině, pro většinu podřízených je neznámý a k němu také směřují veškeré výdělky.⁸³

V rámci „Národní strategie boje proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v České republice“ byl vládou schválen i „Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v České republice“. Jeho cílem je snaha poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a zabezpečit ochranu jejich lidských práv a důstojnosti a motivovat oběti ke svědecké výpovědi, a tak napomoci orgánům činným v trestním řízení při odhalování, stíhání, usvědčení a potrestání pachatelů. Stejný či obdobný přístup k obětem obchodování s lidmi jako byl zvolen Českou republikou je v Evropě chápán jako jeden z velmi účinných nástrojů boje proti obchodování s lidmi.⁸⁴

⁸² Indikátory a rizikové profily obětí obchodu s lidmi – Ukrajinské ženy. In: *Ředitelství služby cizinecké policie: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: [//www.rscpp.per.cz/](http://www.rscpp.per.cz/).

⁸³ ŠÍDOVÁ, L. Ukrajinská prostituce v ČR a způsob její organizace. In: *Migraceonline* [online]. 2004 [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957174>.

⁸⁴ Zpráva o situaci vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011. *Odbor bezpečnostní politiky MV* [online]. 2011. vyd. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/obp/dokumenty/bezpecnost/zprava2011.pdf>.

ZÁVĚR

Od politických změn koncem osmdesátých let a s vývojem migrační situace v Evropě bylo nutno přijmout mnoho legislativních a technicko-organizačních opatření. Příliv cizinců, kteří vstupovali především z ekonomických důvodů na území evropských států, neúnosně stoupal. Z tohoto důvodu musela být rychle měněna mezinárodní i národní právní úprava vstupu a pobytu cizinců třetích zemí na území Evropské unie. Důsledkem těchto opatření byl nárůst nelegální migrace, která se stala podstatným bezpečnostním rizikem.

V současné době z důvodu ekonomické krize, ale i politických a sociálních nepokojů ve světě došlo, dle informací agentury Frontex,⁸⁵ v roce 2011 k prudkému nárůstu počtu zjištěných osob při nelegálním přechodu vnějších hranic Evropské unie a to přibližně ze 104 000 osob v roce 2010 na téměř 141 000 osob v roce 2011 (+35%).

Tranzit nelegálních migrantů, kteří se do Evropské unie dostávají přes řecko-tureckou hranici a dále přes země západního Balkánu, se od poloviny roku 2011 projevil i na území České republiky. Na základě narůstajícího množství poznatků, týkajících se nelegální migrace na území České republiky, začalo provádět Ředitelství služby cizinecké policie důkladný monitoring této problematiky. Díky tomuto preciznímu monitoringu a následným analýzám bylo zjištěno, že v současné době je Česká republika podstatnou tranzitní zemí pro nelegální migranty z Dálného východu, přičemž nelegální migrace je často pouze část rozsáhlé trestné činnosti.

Problematiku nelegální migrace můžeme rozdělit na regionální, celorepublikovou a mezinárodní. Do mezinárodní řadíme zejména organizované skupiny, zaměřené na převaděčství a související trestné činnosti. Právě záchyty migrantů v úkrytu dopravních prostředků stejně jako zadržení převaděčů, kteří dopravují nelegální migranty do cílových zemí přes Českou republiku, jsou díky latentnosti těchto forem nelegální migrace a volnému průjezdu vnitřních schengenských hranic těžko odhalitelné.

⁸⁵ Agentura Frontex sbírá a analyzuje data z oblasti nelegální migrace od jednotlivých členských států a z uskutečněných společných operací. Zprávy z jednotlivých operací jsou zveřejňovány na intranetu PČR ČR.

Novým trendem je využívání vnitroschengenských charterových letů. Při použití vzdušných tras jsou migranti převaděčskými organizacemi vybaveni neregulárními doklady, které jsou díky novým technikám velmi těžko poznatelné od dokladů pravých. Tyto doklady jim tak umožňují nejen nelegální překročení hranic, ale získávají tak i falešnou identitu, čímž ovlivňují bezpečnost států Evropské unie.

Na základě dosažených informací je důležité realizovat opatření směřující k získání dalších operativních poznatků, týkajících se migračních tras a nových trendů, vedoucích k odhalování nelegální migrace, používání neregulárních dokladů a související trestnou činností. Tato opatření by zároveň měla mít i preventivní charakter, který se v současné době jeví jako zcela nezbytný.

Do regionální a republikové nelegální migrace lze zařadit nelegální zaměstnávání, ale i zneužití legálních forem získání povolení k pobytu cizince, které následně vede k nelegální migraci v rámci České republiky, ale i schengenského prostoru.

Právě získání prvního dokladu, který opravňuje cizince ke vstupu a k pobytu na území České republiky a současně schengenského prostoru, je dlouhodobé vízum. Tudíž je bezpodmínečně nutné, aby cizinec, žádající o dlouhodobé vízum, byl prověřen ze všech hledisek, zejména s důrazem na hledisko bezpečnostní. Bohužel převodem agendy z Policie ČR na OAMP MV dochází k rozhodování o žádostech pouze z formálního hlediska, protože pracovníci OAMP MV nejsou oprávněni vstupovat do policejních informačních systémů a ani provádět bezpečnostní prověrky a takovéto rozhodování se pak stává jedním z výrazných bezpečnostních rizik.

Nabízí se tedy otázka, zda by se neměla vybraná agenda v udělování víz nad 90 dnů vrátit zpět k vyřizování Policii ČR, aby bylo možné využít veškerých dostupných pravomocí a předcházet tak nežádoucím vstupům cizinců na naše území.

Přestože je v současné době boj s nelegální migrací v České republice značně zlehčován, v měřítku mezinárodním se jedná o přísně monitorovaný ukazatel, který je mimo jiné jedním z hlavních prvků mezinárodní trestné činnosti a v případě neřešení situace by stav mohl mít v krajní situaci i dopady na zvýšení napětí mezi Českou republikou a ostatními státy schengenského prostoru.

Také migrační politika naší země nemá až tak stanovena jasná pravidla. Na jedné straně se vytváří nové pobytové a pracovní koncepty, jejichž snahou je získat migranty na místa, která nelze obsadit našimi lidmi, nebo naopak získat vysoce kvalifikované migranty, kteří jsou schopni pomoci zvýšit rozvoj tržního hospodářství či obohatit různé obory o své zkušenosti. Na druhou stranu se stát snaží migraci regulovat a v podstatě vytvářet určité migrační bariéry, jako je stanovení početních kót či nezáměr o méně kvalifikované migranty, zejména z třetích zemí. Při tom právě cizinci z třetích zemí postavili mnoho domů, ve kterých dnes bydlí Češi.

Základní prioritou migrační politiky zůstává snaha o snížení nelegálního přílivu cizinců. Na druhé straně však možnost získat legální pobyt na našem území je provázen velmi náročným administrativním a právním procesem. Jestliže naše země nevytvoří jasné podmínky pro přicházející cizince, bude to mít vliv nejen na naši ekonomiku,“ ale i výrazný dopad na demografický růst. V současné době se stát již začíná potýkat s vážnými problémy, jako je nedostatek zdrojů pro systémy důchodového a sociálního zabezpečení nebo výrazným snižováním porodnosti a do budoucna tak nedostatkem mladých, ekonomicky aktivních lidí, kteří nebudou schopni finančně zajistit vysoké procento stárnoucí populace.

Umožnit příchod cizincům na naše území, snažit se vytvářet podmínky pro jejich pracovní či podnikatelské aktivity, snažit se o trvalé přesídlení celých rodin a následnou integraci, by mělo být hlavním cílem celé společnosti.

Důležitou součástí strategie začleňování migrantů do společnosti je vytvoření takových zákonů, které zajistí kvalitní pobytová práva, která jasně vymezí povinnosti a práva migrantů, ale i společnosti. Dočasné statusy cizinců snižují možnost získat lepší zaměstnání, možnost zapojit se do sociálních a vzdělávacích programů nebo vést normální rodinný život. Pokud migrant nezíská pocit určité jistoty, nebude se cítit v takovéto společnosti dobře a nebude ani motivován, aby se do budoucna stal její součástí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

I. Česká literatura

BARŠA, P. a A. BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005. Monografie. ISBN 8021038756.

BÍLEK, P., I. DUFKOVÁ, P. UHL a J. ZLÁMAL. *Policie v multikulturní společnosti* [online]. Praha: Střední policejní škola, 2003 [cit. 2012-06-24]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/obp/mensiny/dokumenty.html>

BÍLEK, P., I. DUFKOVÁ a J. ZLÁMAL. *Policie a lidská práva* [online]. Praha: Střední policejní škola, 2000. [cit. 2012-09-25]. Dostupné z: http://ppportal.pcr.cz/oks/Policie_a_lidska_prava/policie.pdf

BUDILOVÁ, L. a T. HIRTL. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: Varianty, 2005. ISBN 80-903510-1-8.

CVEJNOVÁ, J., J. ČEMUSOVÁ, M. HRDLIČKA, P. CHVOJKOVÁ, M. KESTŘÁNKOVÁ, J. LUKÁŠOVÁ, M. SLEZÁKOVÁ a K. VLASÁKOVÁ. *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. ISBN 978-80-87000-24-3.

CVEJNOVÁ, J., P. HONZÁKOVÁ, D. HŮLKOVÁ NÝVLTOVÁ a P. MÁLKOVÁ. *Připravte se s námi na zkoušku u českého jazyka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. ISBN 978-80-86856-73-5.

ČERNÍK, J., J. IČO a J. KOCOUREK. *S vietnamskými dětmi na českých školách* [online]. Jinočany: nakladatelství HŠH, 2006 [cit. 2012-06-24]. Dostupné z: http://web.mv.cz/dokumenty/S_vietnamskymi_detmi.pdf

DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Slon, 2011. ISBN 978-80-7419-039-1.

HROMKOVÁ, D., J. HUK, J. KLUGEROVÁ, A. KOČKOVÁ, L. PAULOVČÁKOVÁ a T. VACÍNOVÁ. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-024-2.

KLUGEROVÁ, J., I. PRÁZOVÁ a T. VACÍNOVÁ. *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. druhé přepracované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-72-3.

KURŽEJA, J. *Cizinecká policie a evropské právo*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-272-0.

MARTÍNKOVÁ, Š., E. PECHOVÁ, V. FEISTINGEROVÁ a Y. LEONTIYEVA. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky a kulturní specifika*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000. ISBN 978-80-7312-063-4.

SCHEU, H.Ch. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v české republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

UHEREK, Z., Z. KORECKÁ a T. POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: Vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0.

RADA EVROPY. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2000. ISBN 92-871-4344-7.

II. Zahraniční literatura

DIVINSKÝ, B. *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004 – 2008)*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. ISBN 978-80-970274-2-1.

III. Internetové zdroje

BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2003 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=107>

Centra pro integraci občanů třetích zemí. In: *Cizinci v České republice* [online]. MPSV a MV ČR, © 2012 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=685>

Čeština pro cizince. *Centrum pro integraci cizinců* [online]. © 2012 [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/cestina-pro-cizince/aktualni-prehled-kurzu.html>

Čeština pro cizince [online]. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, © 2008 - 2012 [cit. 2012-10-04]. Dostupné z: http://cestina-pro-cizince.cz/?p=uvodni-stranka&hl=cs_CZ

Evropský sociální fond v ČR: OP LZZ pomáhá zlepšovat situaci v areálu SAPA. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [online]. 2008, 2012 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/op-lzz-pomaha-zlepsovat-situaci-v-arealu-sapa>

Intenzivní kurzy češtiny pro cizince. *Ústav jazykové a odborné přípravy* [online]. Copyright © 2006–2012 [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: http://ujop.cuni.cz/albertov/kurz23_cs.php#vecerni

Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů*. 1993. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>

Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení [online]. Grafokon, 2008 [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Sbornik_neregulerni_migrace.pdf

NOVOTNÝ, G. Vietnamci a organizovaný zločin v České republice. *Lidovky.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-07-05]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: [lidovky.cz>bigblogger.lidovky.cz>georgefranknovotny.bigblogger.lidovky.cz>Politika-jak to vidím já](http://lidovky.cz>bigblogger.lidovky.cz>georgefranknovotny.bigblogger.lidovky.cz>Politika-jak-to-vidim-ja)

Odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 26.01.2011 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

SAPA. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sapa>

ŠÍDOVÁ, L. Ukrajinská prostituce v ČR a způsob její organizace. In: *Migraceonline* [online]. 2004 [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957174>

Zpráva o situaci vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011. *Odbor bezpečnostní politiky MV* [online]. 2011. vyd. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/obp/dokumenty/bezpecnost/zprava2011.pdf>

IV. Intranetové zdroje

Haagský program. In: *Odbor bezpečnostní politiky MV* [online]. 2011 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/obp/problematiky.html#problematiky-haag>

Indikátory a rizikové profily obětí obchodu s lidmi – Ukrajinské ženy. In: *Ředitelství služby cizinecké policie: Oddělení analýzy rizik* [online]. 2012 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>

INTERMUNDIA, o.p.s. *Výzkum obchodu s lidmi především za účelem nucené práce* [online]. 2005 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: http://web.mv.cz/obp/obchod_lidi/obchodlidi.html

Oddělení analýzy rizik. *Ředitelství služby cizinecké policie* [online]. 2011 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>

Oddělení policejního vzdělávání [online]. 2012 [cit. 2012-09-04]. Dostupné z: <http://web.mv.cz/ovsps/skoly.htm>

Stockholmský program. In: *ICP Praha Ruzyně: Dokumenty* [online]. 2010 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z:

http://www.cpp.ols.aa/soubory/www_svh/P%D8EDPISY/HRANI%C8N%CD%20KONTROLA/P%D8EDPISY%20EU/nov%E9%204.6.2010/ak%E8n%ED%20pl%E1n%20stockholm.pdf

VOJTĚCHOVSKÁ, O. a M. NĚMEC. *Některé poznatky k trestné činnosti páchané vietnamskou mafii v České republice*. Praha, 2008. Dostupné z: <http://10.89.64.76/prezentace/konferencePA08/46.doc>

Základní příručka k problematice EU v resortu MV [online]. 2007 [cit. 2012-07-04]. Dostupné z: <http://10.72.32.64/files22-uzitecne-informaceprirucka-eu-mv.pdf>

Zpráva o migraci na území ČR a souvisejících jevech z pohledu ŘSCP v období od 1.1.2011 – 31.12.2011. In: *ŘSCP* [online]. 2012 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: http://web.mv.cz/prvni_nm/vlada/oamp_120515/

V. Ostatní zdroje

Česko. Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č.562/2006: kodex Společenství o pravidlech upravující pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). In: *Úřední věstník Evropské unie L 105*. 2006. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>

Česko. Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č.810/2009: o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex). In: *Úřední věstník Evropské unie L 243/1*. 2009. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>

Česko. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001: Nařízení Rady (ES) č. 5 kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni ve znění pozdějších předpisů;. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2001. Dostupné z: <http://www.rscpp.pcr.cz/>

Interní zprávy PČR

Pokyn ředitele služby cizinecké policie č. 150/2010, o pobytu cizinců. Praha, 2010.

Dostupné z: [//www.rscpp.pcr.cz/](http://www.rscpp.pcr.cz/)

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 2282-2400. ISSN 1211-1244.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obr. 1: Vietnam a jeho státní vlajka.....	55
Obr. 2: Ukrajina a její státní vlajka	70

Seznam tabulek

Tab. 1: Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 12. 2011.....	49
Tab. 2: Cizinci třetích zemí s povoleným pobytem na území České republiky ke dni 31. 12. 2011	50
Tab. 3: Počet občanů Vietnamu s povoleným pobytem na území České republiky v letech 2005/2011	56
Tab. 4: Nelegální migrace občanů Vietnamu na území ČR od roku 2008.....	64
Tab. 5: Rozhodnutí o správním vyhoštění pro občany Vietnamu v letech 2002/2011 ...	65
Tab. 6: Počet občanů Ukrajiny s povoleným pobytem na území České republiky v letech 2005/2011	71
Tab. 7: Nelegální migrace v České republice k 31. 12. 2011 – TOP dle kategorií.....	77
Tab. 8: Nelegální migrace občanů Ukrajiny na území České republiky v letech 2008/2011	78
Tab. 9: Rozhodnutí o správním vyhoštění pro občany Ukrajiny v letech 2001/2011.....	79

Seznam grafů

Graf 1: Počet žádostí o krátkodobé vízum – porovnání rok 2010/2011.....	36
Graf 2: Cizinci s povoleným trvalým pobytem v České republice ke dni 31.12.2011	44

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
SCP	Služba cizinecké policie
SCPP	Služba cizinecké a pohraniční policie
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Michaela Rybáčková

Obor: Andragogika

Forma studia: Magisterské/ kombinované

Název práce: Cizinci třetích zemí na území České republiky

Rok: 2013

Počet stran bez příloh: 76

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 21

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 23

Vedoucí práce: Doc. JUDr. Zdeněk BRYNDA, CSc.